

Pohjoismaisen elokuvaajan ura- kehitys ja kansainvälistyminen

Linus Otsamo

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2023

Media-alan tutkinto-ohjelma
Kuvaus ja kuvavalaisu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan tutkinto-ohjelma
Kuvaus ja kuvavalaisu

OTSAMO, LINUS

Pohjoismaisen elokuvaajan urakehitys ja kansainvälistyminen

Opinnäytetyö 50 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Toukokuu 2023

Reitti elokuvauksen opiskelijasta elokuvaajaksi ja lopulta kansainvälisesti menestyneeksi taitelijaksi voi olla mutkikas. Mahdollisuuksia on kuitenkin monia. Pohjoismaainen elokuvateollisuus kukoistaa, ja tekijöitä tarvitaan. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin pohjoismaisen elokuvaajan uramahdollisuuksia ja kansainvälistymisen keinoja elokuvaopiskelijan näkökulmasta.

Opinnäytetyössä esitellään kolmen elokuvaajan uratarinat keskittyen kysymyksiin alan hierarkiassa nousemisesta, kuvaajaksi julistautumisesta, itsensä markkinoimisesta sekä kansainvälisen uran luomisesta. Lisäksi opinnäytetyötä varten haastateltiin elokuvauksen professori Rauno Ronkaista, joka kertoi näkemyksiään aiheesta vuosien kokemuksella nuorten elokuvaajien kanssa työskentelystä.

Tutkimuksessa käytettiin itsetoteutettuja sekä olemassa olevia puolistrukturoituja laadullisia haastatteluja. Lisäksi tutkimuksessa käytettiin lähteenä verkkosivuja ja uutisartikkeleita sekä podcasteja.

Tutkimuksen otanta ei ole tarpeeksi suuri lopullisten johtopäätösten tekemiseen, mutta siitä voidaan päätellä uramahdollisuuksien olevan laajoja, ja erilaisia polkuja olevan monia. Uratarinoissa korostui muun muassa monipuolisen työkokemuksen merkitys alan erilaisista tehtävistä, sekä kontaktien arvokkuus töiden hankkimisessa. Tutkimusta voisi jatkaa haastattelemalla useampia elokuvaajia, tai teettämällä esimerkiksi kyselyn Suomen Elokuvaajien Yhdistys F.S.C. ry:llä.

Asiasanat: elokuvaus, elokuvaaja, kansainvälistyminen, ura

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Media
Cinematography and Lighting

OTSAMO, LINUS:
Career and Internationalisation of a Nordic Cinematographer

Bachelor's thesis 50 pages, appendices 4 pages
May 2023

The path from studying film in Finland to winning an international cinematography award might be complicated. However, there are many possibilities, for professionals in the field. The Nordic cinema is blooming, and the international market is now more accessible than ever.

The purpose of this study was to research different career possibilities for upcoming Nordic cinematographers. The subject was approached by introducing the career stories of three internationally established Nordic cinematographers and interviewing a professor of cinematography about the issue.

The number of career stories studied is not quite extensive enough to make general conclusions, but one can say there are multiple ways to climb up the ranks as a cinematographer. However, good networking skills and experience in several roles seemed to appear crucial in most of the cases. The study could be further improved by interviewing more cinematographers or even creating a poll with the Finnish Society of Cinematographers, for example.

Key words: cinematography, cinematographer, internationalisation, career

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	7
3	POHJOISMAINEN ELOKUVA MENESTYY MAAILMALLA	8
	3.1. Mainetta ja kunniaa	8
	3.2. Kuvauslokaationa muutakin kuin lunta ja poroja	11
4	REITTEJÄ KANSAINVÄLISEKSI ELOKUVAAJAKSI.....	14
	4.1. Case study: Peter Flinckenberg F.S.C.	14
	4.1.1 Rakennustyömailta kameran taakse.....	14
	4.1.2 Betoniyö vei maailmalle.....	15
	4.1.3 Flinckenbergin ajatuksia elokuvaajan työstä	17
	4.2. Case study: Linus Sandgren ASC, FSF	18
	4.2.1 Taiteet kiinnostavat jo lapsena	19
	4.2.2 Kamera-assistentista Oscar-voittajaksi.....	19
	4.2.3 Elokuvaus on yhteistyötä.....	21
	4.3. Case study: Sonja Huttunen	22
	4.3.1 Itsevarmuutta ja näkemystä kamera-assistentin työstä	22
	4.3.2 Huippukoulusta kokemuksia ja kontakteja.....	23
	4.3.3 Maassa maan tavalla.....	26
5	NUOREN ELOKUVAAJAN URASUUNNITTELU JA KANSAINVÄLISTYMINEN.....	28
	5.1 Neuvoja professori Rauno Ronkaiselta F.S.C.....	28
	5.1.1 Kuvaajaksi kasvaminen	28
	5.1.2 Elokuvaajan keinot kansainvälistymiseen.....	30
	5.2. Kirjoittajan kokemuksia aiheesta	31
	5.2.1 Portfoliota pienemmistä tuotannoista.....	31
	5.2.2 Mallioppimista B-kameraoperaattorina	33
	5.2.3 Oppia kansainvälisistä festivaaleista ja tuotannoista	34
	5.2.4 Sosiaalinen media markkinointikeinona.....	36
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	38
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	47
	Liite 1. Haastattelukysymykset Sonja Huttusen haastattelussa	47
	Liite 2. Haastattelukysymykset Rauno Ronkaisen haastattelussa	49

1 JOHDANTO

Marraskuussa 2021 se viimeistään iski tajuntaani. Maailma on auki, ja se on lähempänä kuin luulinkaan. Osallistuimme kahden opiskelukaverini kanssa Puolassa vuosittain järjestettävään *Camerimage*-festivaaliin. Se on erityisesti elokuvaajille tarkoitettu viikonmittainen elokuvafestivaali, jonne saapuu tuhansia alan ammattilaisia ja opiskelijoita ympäri maailmaa. Joka päivä tutustuimme uusiin ihmisiin, kuulumme mitä ihmeellisimpiä tarinoita ja löysimme itsemme mitä mielenkiintoisimmista keskusteluista. Viikon kruunasi masterclass-tilaisuuden jälkeen tapaaminen Oscar-palkitun elokuvaajan – sattumalta myös kaimani, ja yhden suosikkikuvaajistani – Linus Sandgrenin kanssa.

Paluu koti-Suomeen tuntui oudolta. Kaikki se yhteisöllisyys ja innostava ilmapiiri tuntui päättyvän Helsinki-Vantaan lentokentälle. Festivaaleilla meitä oli kaikkia iästä, kotimaasta ja ansioista riippumatta yhdistänyt intohimo elokuvia ja kuvaamista kohtaan. Tiesin, että tuo on se yhteisö, johon haluan jatkossakin kuulua. Jonakin päivänä haluaisin voittaa työstäni palkinnon kyseisillä festivaaleilla ja vastata kaltaisten nuorten elokuvaajien kysymyksiin näytöksen jälkeisessä keskustelutilaisuudessa. Päätinkin, ettei tämä ollut tässä. Sain idean opinnäytetyöstä, josta hyötyisin itsekkin. Siispä tutkin reittejä ja keinoja, miten työllistyä elokuvaajana ja päästä lopulta alan kansainväliselle huipulle.

Opinnäytetyöni on luonteeltaan selvittävä. Sen tavoitteena on antaa lukijalleen tietoa erilaisista urapoluista ja tavoista työllistyä ja menestyä pohjoismaisena elokuvaajana niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin. Aihe on rajattu nimenomaan kuvaajan uraan eikä esimerkiksi ohjaajan tai kamera-assistentin uraan, vaikkakin siihen viitataan osana kuvaajan urapolkua. Opinnäytetyöni on kirjoitettu elokuvauksen opiskelijan näkökulmasta. Merkittävimmät tutkimuskysymykset liittyvät alan hierarkiassa nousemiseen, monipuolisen työkokemuksen tarpeellisuuteen, itsensä markkinointiin ja kansainvälistymisen keinoihin. Kyseessä on laadullinen tutkimus ja käytän lähteinäni artikkeleita, podcasteja, YouTube-videoita ja olemassa olevia sekä itse toteuttamiani haastatteluja. Tutkimukseni nojaa erityisesti case-esimerkkeihin ja haastattelumateriaaliin, sillä näillä laadullisen tutkimuksen

keinoilla pääsin tutustumaan valitsemieni elokuvaajien ajatuksiin ja kokemuksiin aiheesta saaden siitä syvällisemmän käsityksen, mihin olisin päässyt laatimalla määrällisen tutkimuksen.

Opinnäytetyön alussa pohjustan koko elokuva-alan kansainvälistymistä Suomessa ja Pohjoismaissa, sillä se liittyy olennaisesti myös alan työntekijöiden kansainvälistymiseen. Sen jälkeen esittelen kolmen kansainvälistä uraa luoneen elokuvaajan, Peter Flinckenbergin, Linus Sandgrenin ja Sonja Huttusen uratarinat. Valitsin tutkimukseeni juuri heidät, sillä heillä on erilaiset taustat, ja he ovat eri vaiheissa uraansa. Neljännessä luvussa käsittelen elokuvauksen professori Rauno Ronkaisen haastattelua siitä, mitä nuori elokuvaaja voi tehdä edetäkseen urallaan. Lisäksi kerron omista kokemuksistani kuvaajan urapolulla navigoimisesta sekä kansainvälisissä produktioissa työskentelystä. Lopuksi vedän yhteen tutkimukseni tulokset ja johtopäätökset sekä nostan esille mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

Opinnäytetyöni kohderyhmä on elokuvauksen opiskelijat ja uraansa aloittelevat kuvaajalupaukset. Kohderyhmän edustajat saavat tutkimuksestani vinkkejä ja apua sekä inspiraatiota omaan urasuunnitteluunsa. Opinnäytetyöni soveltuu myös aiheesta yleisesti kiinnostuneille.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Olen lähestynyt opinnäytetyöni aihetta laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen kautta. Tutkimuksessani toteutuu laadulliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä, kuten laadullisen aineiston suosiminen, subjektiivisuuden arvostaminen, asianosaisten omien merkitysten ja tulkintojen korostaminen sekä tutkijan paikan reflektointi (Juhila n.d.). Aiheeni tutkiminen oli antoisampaa laadullisia menetelmiä hyödyntäen, sillä kuvaajien uratarinat ovat niin monimutkaisia ja yksilöllisiä, ettei niiden muuttaminen numero- tai tilastomuotoon olisi antanut aiheesta riittävän syvällistä käsitystä.

Tein tutkimustani varten kaksi videopuheluna toteutettua puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset on laadittu etukäteen ja ne esitetään jokseenkin suunnitellussa muodossa, mutta niihin vastaaminen on vapaamuotoista (Hyvärinen, Suoninen & Vuori n.d.). Haastattelin professori Rauno Ronkaista kesäkuussa 2022 ja elokuvaaja Sonja Huttusta maaliskuussa 2023. Huttusen haastattelukysymykset löytyvät liitteestä numero 1, ja Ronkaisen liitteestä numero 2. Lisäksi olen käyttänyt tutkimuksessani aikaisemmin julkaistuja valmiita haastatteluja (British Cinematographer 2022; Dawson 2021; Hakamo 2023; Jokinen 2016; Jutila 2017), taltioituja ryhmäkeskusteluja (Deakins 2020; Valofirma 2022), verkkouutisia sekä muita alaan ja aiheeseen liittyviä artikkeleita ja raportteja.

3 POHJOISMAINEN ELOKUVA MENESTYY MAAILMALLA

Business Finlandin tiedotteen mukaan suomalaisten av-tuotantoyhtiöiden liikevaihto kasvoi vuosina 2016–2019 40% ja EU-vientitulot peräti 97%. (2022.) Vuonna 2022 AV-ala oli silloisen Film Tampereen ohjelmajohtajan Ilkka Rahkonen mukaan 1,7 miljardin euron teollisuudenhaara, jossa on edelleen paljon kasvupotentiaalia (Punkari 2022). Samankaltaisia trendejä on nähtävissä myös muissa pohjoismaissa (Mitchell 2019). Voisi väittää, että on hyvä aika olla pohjoismainen elokuvantekijä. Kansainväliset markkinat ovat saavutettavissa helpommin kuin koskaan aiemmin.

3.1. Mainetta ja kunniaa

Pohjoismaissa osataan tehdä hyviä elokuvia. Vuonna 2022 Parhaan ulkomaalaisen elokuvan Oscar-semifinaalissa neljä viidestätoista elokuvasta oli pohjoismaalaisia (ScreenDaily 2021). Kaksi niistä ylsivät finaaliin asti. Norjalainen *The Worst Person in the World* (2021) keräsi peräti 104 ehdokkuutta ja 43 voittoa festivaaleilla ympäri maailmaa (IMDb 2023a). Suomea Oscareissa edustanut Juho Kuosmasen ohjaama *Hytti nro. 6* (2021) voitti sekin festivaalikierröksellään useita palkintoja, joista merkittävimpanä Cannesin elokuvajuhlilla jaettavan Grand Prix -palkinnon (kuva 1). Se on heti Palme d'Orin jälkeen suurin Cannesissa elokuvalla jaettava palkinto. (HS Pääkirjoitus 2021.) Cannesissa palkittiin myös seuraavana vuonna suomalainen elokuva, kun *Hymyilevä mies* -elokuvaan (2016) tunnetun ohjaajan Mikko Myllylahden uusiin teos *Metsurin tarina* (2022) voitti Kriitikoiden viikon levityspalkinnon (Lehtonen 2022).

KUVA 1. Ohjaaja Juho Kuosmanen sekä näyttelijät Seidi Haarla (vas.), Juri Borisov, Dinara Drukarova ja Tomi Alatalo jännittivät elokuvansa *Hytti nro 6* puolesta Cannesissa 2021. (MacDougall, John. AFP / MVphotos, 2021)

Vuoden 2022 Sundance-festivaaleilla nähtiin historialliset kolme suomalaista elokuvaa (SES 2022). Niistä Alli Haapasalon ohjaama *Tytöt, tytöt, tytöt* (2022) voitti yleisöpalkinnon World Cinema Dramatic -kilpasarjassa (Aromaa & Jääskeläinen 2022). Se oli myös ensimmäinen kerta, kun suomalainen elokuva on ylipäättään päässyt Yhdysvaltain Utahissa järjestettävän Sundance-festivaalin kilpasarjaan. Viime vuosina merkittävän yleisöpalkinnon on saanut myös Teemu Nikin *Sokea mies, joka ei halunnut nähdä Titanicia* (2021), kun se valloitti Venetsian elokuvajuhlien Orizzonti Extra -sarjan (Strömberg 2021). Viimeisin kotimainen menestyselokuva *Sisu* (2022) on jo kerännyt palkintoja Espanjassa ja saanut Yhdysvalloissa Lionsgatelta yli 500 teatterin levityksen. Se on yksi laajimmista levityksistä, mitä pohjoismaalaiselle elokuvalle on koskaan Yhdysvalloissa toteutunut. *Sisua* levitetään valtameren takanakin sen suomalaisella nimellään. (Mattila 2023.) ”Ja vieläpä *Sisu*-nimellä, eikä millään jenkinimellä. Sen nimi on Amerikassakin *Sisu*,” elokuvan ohjaaja Jalmari Helander hehkuttaa Helsingin Sanomien haastattelussa (Mattila 2023).

Myös pohjoismaiset draamasarjat nauttivat nykyään suurta kansainvälistä suosiota (Mitchell 2022). Nordic Noir -tyyliset sarjat, kuten *Silta* (2011-2018) ja *Sorjonen* (2016-2020) ovat keränneet faneja ympäri maailmaa (Mitchell 2022; Mettänen 2022). 2010-luvulla norjalainen *Skam* (2015-2017) hurmasi teinejä Pohjois-Euroopassa. Tekijänoikeusongelmien takia sarja ei saanut ikinä virallista maailmanlaajuista levitystä, mutta keräsi faneja ympäri maailman lähinnä piratismiin avulla. Samaa virhettä norjalaiset tuskin toistavat, ja sarjan formaatti myytiinkin sittemmin kuuteen eri maahan. (Leszkiewicz 2017.) Suomen ensimmäinen Netflix-alkuperäissarja *Dance Brothers* saa ensi-iltansa suoratoistopalvelussa keväällä 2023 (Mettänen 2022).

Miksi menestystä tulee juuri nyt? Suoratoistopalvelut ovat tuoneet Pohjoismaihin lisää levitysmahdollisuuksia sekä kasvattaneet potentiaalista yleisöä oman kotimaan rajojen ulkopuolelle. Suuremmat yleisöt tarkoittavat suurempia budjetteja ja yleensä hienompia elokuvia. Nordisk Film & TV:n toimitusjohtajan Liselott Forsmanin mukaan meillä Pohjolassa on onneksi tajuttu, että juuri paikallisella tyylillä ja tunteella tehdyt tuotannot pärjäävät parhaiten myös ulkomailla. Paikallisuus ei silti tarkoita, että elokuvat pitäisi tuottaa ilman ulkomaisten kollegoiden apua. Suuri osa viime vuosien menestystuotannoista on tehty ainakin osittain kansainvälisellä yhteistyöllä. Tanskalaisen tuottajan Monica Hellströmin mukaan yhteistyö on vahvistanut elokuvia sekä mahdollistanut osaamisen jakamisen ja toisiltaan oppimisen. Hänen elokuvansa *Flee* (2021) sai kertomansa mukaan uusia perspektiivejä ranskalaisilta osatuottajilta. Hellström suositteleekin kansainvälistä yhteistyötä kaikille globaaleja ambitiesiä omaaville elokuvatuotannoille. (Mitchell 2022.)

Yksi syy pohjoismaisten elokuvien kansainväliselle arvostukselle erityisesti festivaaleilla voisi olla se, että meillä suurin osa elokuvista rahoitetaan elokuvataidetta edistävien säätiöiden ja rahastojen avulla. Kun sitä vertaa Yhdysvaltoihin tai Britanniaan, jossa suurimmat elokuvat tehdään tuotantoyhtiöiden yksityisellä rahalla – dollarin kiilto silmissä – ei voi ihmetellä skandinaavisten tuotantojen auteur-henkisempää luonnetta. (Deakins 2021.)

3.2. Kuvauslokaationa muutakin kuin lunta ja poroja

Naapurimaihimme on jo pitkään matkustettu Hollywoodista asti kuvaamaan valtavia elokuvia. Varsinkin Norjan vuonot ja Islannin ainutlaatuiset maisemat ovat toimineet monien fantasia- ja scifi-elokuvien kaukaisina planeettoina. Esimerkiksi elokuvia, kuten *007: Die Another Day* (2002), *The Force Awakens* (2015), *Interstellar* (2011) ja *The Tree of Life* (2011) on kuvattu Islannissa. (Komjáti 2021) Norja taas on toiminut kuvauspaikkana vuosikymmenen suurimmille elokuville *Tenet* (2020), *007: No Time To Die* (2021) sekä *Dune* (2021) (David n.d.). Viime aikoina myös Suomi on nostanut päätään kansainvälisenä kuvauslokaationa (Business Finland 2021).

Aiemmin Suomen maisemia on saanut bongailta lähinnä Gordon Ramsayn ja Kardashianien tosi-TV -ohjelmissa. Viime vuosina valtiolliset ja kunnalliset panostukset elokuvatuotantojen houkutteluun ovat alkaneet kantaa hedelmää (Business Finland 2021). Syksyllä 2020 Tampereella toteutettiin ensimmäinen kokonaan Suomessa kuvattu Hollywood-elokuva, *Dual* (2022). Alun perin elokuva piti kuvata Pohjois-Amerikassa, mutta Tampereen kaupunki houkutteli koronapolitiikkansa, taloudellisen tuotantokannustimensa sekä poikkeuksellisen vieraanvaraisuutensa avulla XYZ-tuotantoyhtiön kuvaamaan Scifi-elokuvansa Tampereen maisemissa. (Aromaa 2020.) Elokuvan ohjaaja Stearns kertoo elokuvan saaneen uniikin ilmeen marraskuisen Tampereen pilvisistä taivaista. Yhdysvaltalaisille tuntematon Tampere tarjosi myös maantieteellisesti anonyymien miljöö, mikä tuki elokuvan tarinaa. (Business Finland 2021.) Tampereen lisäksi Turku sai oman kansainvälisen elokuvansa, kun kiinalaisbrittiläinen tuotanto *What Remains* (2022) kuvattiin Varsinais-Suomessa (Turku Business Region 2021).

Viime vuosina elokuvateollisuudessa on otettu käyttöön uudenlaisia virtuaalituotantostudioita. LED-seinillä varustettuja studioita on rakennettu Eurooppaan useita, ja Suomi on ollut kehityksessä aallonharjalla. Supercell-pelityhtiöstä tunnetun Mikko Kodisojan uusin projekti Fireframe Studios mahdollistaa ”green screenin” korvaamisen 30 miljoonan pikselin LED-projisoinnilla ensimmäisenä Pohjoismaissa. Studioissa on toistaiseksi kuvattu useita mainostuotantoja sekä yhdysvaltalaisen ohjaajan Cinqué Leen elokuva *A Rare Grand Alignment* (2023)

(kuva 2). Pääosin AV-alan tuotantokannustimen ansiosta kansainvälisenä yhteistyönä tehdyn elokuvan oikeudet jäävät Suomeen, mikä nostaa jälleen Suomen profiilia elokuvamaana. (Kallikari 2022.) Isoja tuotantoja tehdään nyt niin studioissa kuin suomalaisissa kaupunkimaisemissakin. Voidaan siis todeta, että Suomessa on muutakin kiinnostavaa kuvattavaa kuin matkailumainosten porot ja revontulet.

KUVA 2. Mikko Kodisoja Fireframe-studiolla, jossa Cinque Leen elokuva *A rare Grand Alignment* kuvattiin. (Ulander, Markku. Lehtikuva, 2022.)

Suomen historian suurin kansainvälinen AV-tuotanto kuvattiin kuitenkin porojen ja revontulten Inarissa Tammikuussa 2023. Brittiläis-saksalainen Applen TV-sarja *Constellation* (2024) toi Lappiin huippuohjaaja Michelle MacLarenin (*Game of Thrones*, *Breaking bad*) johdolla toista sataa kansainvälistä huippuammattilaista. Sarjan 100 miljoonan dollarin kokonaisbudjetista noin kuusi miljoonaa käytettiin Suomen kuvausjaksolla. Tarinallisesti sarjan tapahtumat sijoittuvat Suomen sijaan itse asiassa Pohjois-Ruotsiin. (Kinnunen 2023.) Se kertoo paljon Suomen tuotantopalveluiden laadusta sekä AV-alan tuotantokannustimen toimivuudesta. Olisihan tuotanto voinut yhtä hyvin järjestää kuvauksensa Ruotsissakin. Osallis-

tuin itsekin tuotantoon kameraharjoittelijan roolissa, mistä kerron myöhemmin luvussa 5. Minun lisäksi *Constellation* työllisti yli 100 suomalaista, ja tarjosikin loistavan mahdollisuuden paitsi oppia kansainvälistä työkulttuuria, myös markkinoida omaa osaamistaan tulevia projekteja silmällä pitäen.

Myös muissa aiemmin mainituissa tuotannoissa iso osa teknisistä työryhmistä muodostui suomalaisista osaajista. Työryhmät ovatkin saaneet esimerkiksi kiinalaisilta ja yhdysvaltalaisilta valtavasti kehuja ammattitaidostaan ja tehokkuudestaan (Business Finland 2021). Osaamista siis löytyy. Olisiko juuri kansainvälisissä elokuvatuotannoissa suomalaisten näytönpaikka ja mahdollisuus laajentaa reviiriään kotimaan ulkopuolelle?

4 REITTEJÄ KANSAINVÄLISEKSI ELOKUVAAJAKSI

Valitsin käsiteltäväksi kolmen pohjoismaisen elokuvaajan uratarinat. He ovat lähtöisin keskenään erilaisista taustoista sekä tehneet erilaisia valintoja urallaan. He ovat myös vuonna 2023 eri vaiheissa urapolkuaan. Heitä kuitenkin yhdistää kansainvälinen, nousujohteinen ura.

4.1. Case study: Peter Flinckenberg F.S.C.

Peter Flinckenberg F.S.C. on yksi Suomen kansainvälisesti menestyneimmistä elokuvaajista. Hänen tunnetuimpia töitään ovat mm. elokuvat *Betoniyo* (2013), *How It Ends* (2018) sekä TV-sarja *Westworld* (2022), johon hän kuvasi neljä jaksoa (IMDb 2023b). Työstään *Betoniyo*-elokuvassa hän voitti parhaan kuvauksen Jussi-palkinnon sekä Spotlight-palkinnon, jonka hänelle jakoi American Society of Cinematographers parhaasta marginaalilevityksen saaneen elokuvan kuvauksesta (Jutila 2017).

Lähteinä on käytetty hänestä aiemmin kirjoitettuja artikkeleita sekä Valofirman vuonna 2022 toteuttamaa paneelikeskustelua. Paneelikeskustelu löytyy taltiointuna YouTubesta (Valofirma 2022).

4.1.1 Rakennustyömailta kameran taakse

Peter Flinckenberg löysi intohimonsa elokuvausta kohtaan vasta aikuisena. Käytyään armeijan, hän työskenteli muutaman vuoden rakennusalalla Moskovassa, mutta haki lopulta vanhempiensa painostuksesta lukemaan lakia. Flinckenbergiä ahdisti se, ettei hän tiennyt ollenkaan mitä elämältään haluaisi. Opiskeluaikanaan hän pääsi mukaan äitinsä työmatkoille Siperiaan suomenugrialaisten alkuperäiskansojen vieraaksi. Kerran häntä kannustettiin ottamaan videokamera mukaan matkalle, ja taltioimaan paikallisten elämää. Saatuaan YLE:n kuvaajalta pikakou-

lutuksen videokameran käyttöön, Flinckenberg rupesi dokumentoimaan Siperiassa näkemiänsä asioita. Hänen kuvamateriaaliaan ostettiin lopulta monille eurooppalaisille tv-kanaville. (Jokinen 2016.) Matkalta palattuaan hän kertoo myöhemmin muistelleensa kokemusta ja tajunneensa, että juuri kuvaaminen saattoi olla hänen juttunsa (Valofirma 2022).

Opiskeltuaan välissä vuoden ajan taidemaalauksia Suomenlinnassa, Flinckenberg pääsi sisään Taideteolliseen korkeakouluun elokuvauksen linjalle. Aluksi hän oli kiinnostunut erityisesti dokumenttielokuvista, mutta viehättyi koulussa fiktiokerronnasta. Opiskelujen ohessa Flinckenberg sai arvokasta työkokemusta kuvaaja Kjell Lageroosin apulaisena elokuvissa *Tulennielijä* (1998) ja *Rukajärven tie* (1999). (Jokinen 2016.) Valmistuessaan vuonna 2003 hän oli jo kuvaajana kahdessa pitkässä elokuvassa. Saara Saarelan *Hengittämättä & nauramatta* (2002) ei päässyt suuren yleisön eteen, mutta Johanna Vuoksenmaan esikoisohjaus *Nousukausi* (2003) sai arvostusta niin yleisöltä kuin kriitikoiltakin. Pian Flinckenberg oli jo täysin työllistetty niin fiktioiden, dokumenttien kuin mainostenkin parissa. (Jutila 2017.)

4.1.2 Betoniyö vei maailmalle

Flinckenberg tiesi aina haluavansa tehdä isompaa elokuvaa kuin mihin Suomessa oli mahdollisuus. Omien rajojen kokeilu elokuvaajana kiehtoi helsinkiläistä. Kuvattuaan Pirjo Honkasalon mustavalkoisen *Betoniyön* (2013) reitti maailmalle vihdoinkin aukesi. Hän voitti indie-elokuvan kuvaajalle myönnettävän ASC:n Spotlight-palkinnon, mikä herätti huomiota Yhdysvalloissa. (Jutila 2017.) ”Oli väärää jättäämätöntä, että minut huomataan Amerikassakin. Yhtäkkiä kaikki agentit olivat kiinnostuneita tapaamaan minua”, hän kertoo (Jokinen 2016). Flinckenberg tajusi oikean hetken tulleen, otti riskin ja lähti perheineen Los Angelesiin luodakseen uraa Hollywoodissa. Hän toteaa kyseen olevan paitsi onnesta, mutta myös rohkeudesta ottaa riskejä ja valmiudesta tehdä iso muutos oikeaan aikaan. Flinckenberg kertoo alun olleen taloudellisesti hankalaa, sillä elinkustannukset ovat enkelten kaupungissa erittäin korkeat. Täytyi luoda verkostoja paikallisiin tekijöihin ja tavata ihmisiä lyhyelläkin varoitusajalla. Flinckenberg toteaa, että sopivan

agentin löytäminen oli tärkeä askel, mutta tärkeää oli myös oivaltaa oma arvonsa, ja jatkaa: ”Sitä ajattelee, että kaikki ovat minua parempia. Pian kuitenkin huomasin, että olen riittävän hyvä ja minusta tykätään siksi, että olen sellainen kuin olen.” (Jutila 2017.)

Nyt Flinckenberg on kuvannut Yhdysvalloissa jo useita elokuvia sekä draamasarjoja. Alalla työskentely on varsin erilaista, kuin Suomessa. Suurin osa hänen kuvaamistaan elokuvista on ollut indie-tuotantoja, mutta budjetit silti moninkertaisia Suomeen verrattuna. Budjetti näkyy erityisesti työryhmän koossa. Flinckenberg kertoo kuvausryhmien olevan paljon suurempia. Hän toteaa isomman ryhmän kanssa työskentelyn olevan yleisesti ottaen paljon helpompaa, sillä jokaiselle asialle löytyy oma osaajansa. ”Suomessa olen tottunut tekemään esimerkiksi pienet pölyn lisäykset tai ikkunoiden kastelut itse. Täällä siihenkin työhön on oma ammattilaisensa”, Flinckenberg kertoo. Hän iloitsee jaksavansa paremmin, sillä voi keskittyä vain tärkeimpään: valoon ja näyttelijöihin. Myös hierarkia on Hollywoodissa suomalaista tiukempi. Kuvaaja ja ohjaaja ovat suurimpia herroja, eikä kuvaaja edes koske itse kameraan. Flinckenberg kertoo kuitenkin saaneensa positiivista palautetta maanläheisestä asenteestaan ja läsnäolostaan kuvauksissa. (Jutila 2017.) Jotta käytännön työtaidot kameran ja valojen suhteen eivät pääse unohtumaan, pyrkii hän tekemään joka vuosi myös dokumenttielokuvan, jossa pääsee itse käsiksi kalustoonsa. (Valofirma 2022.)

Flinckenberg ei ole katkaissut yhteyksiään Suomeen. Hollywood-tuotantoihinkin hän on värännyt tuttuja suomalaisia tekijöitä, kuten muun muassa *Betoniyö*-elokuvan valaisseen Jani Lehtisen tiimeineen (kuva 3). Flinckenberg kertookin suomalaisen työryhmän nauttineen suurta arvostusta ulkomailla. (Jutila 2017.) Korona-pandemian alussa hän muutti perheineen takaisin Suomeen. Kotimaassa hän on sittemmin kuvannut Aleksi Salmenperän ohjaaman elokuvan *Kupla* (2022). Vaikka Flinckenbergin tukikohta sijaitseekin jälleen Suomessa, työskentelee hän kansainvälisissä ympäri maailmaa. (Hakamo 2023.) Kuvaajan töiden ohella Flinckenberg on ollut mukana myös rakentamassa suomalaista Whitepoint Optics -linssivalmistajaa (Jutila 2017). WPO:n verkkosivuilla kerrotaan, että sen linssejä on käytetty monissa kansainvälisissä elokuvissa, mukaan lukien

Flinckenbergin itse kuvaamissa elokuvissa *How it Ends* (2018) sekä *Come Sunday* (2018) (Syrjäläinen 2022a; Syrjäläinen 2022b).

KUVA 3. Flinckenberg ja Lehtinen (vas.) *How it Ends* -elokuvan kuvauksissa. (Elokuva uutiset.fi 2017)

4.1.3 Flinckenbergin ajatuksia elokuvaajan työstä

Elokuvaajan työ on intohimotyötä. Jokainen päivä on erilainen, minkä takia työ on myös todella stressaavaa. Myös ennen kuvausjaksoa Flinckenberg saattaa olla todella stressaantunut. Parhaimmillaan työ on kuitenkin erittäin palkitsevaa. Eniten Flinckenbergiä palkitsee päivittäisten haasteiden ja ongelmien ratkominen. (Valofirma 2022.)

Selvitäkseen stressaavassa työssä urallaan eteenpäin, Flinckenberg kertoo treenaavansa pysyäkseen hyvässä kunnossa fyysisesti sekä henkisesti. Muun muassa meditaatio, tanssi ja luonnossa liikkuminen auttavat häntä rentoutumaan kuvauspäivien välissä. Kävelylenkeillään hän kertoo liikuttuvansa niin kauniista

kuin rumistakin asioista ja hetkistä ja tallentavansa niitä päänsä sisäiseen arkistoon, josta myöhemmin työssään ammentaa ideoita. Myös musiikki on Peterille iso voimavara tarinoiden visualisointiin. (Valofirma 2022.)

Eteneminen nopeasti kuvaajaksi hierarkian huipulle oli Flinckenbergin mukaan jännittävää. Hän koki olevansa epävarma itsestään ja osaamisestaan, sillä ei tiennyt kaikkea alaistensa työstä. Eteenkin Hollywoodissa aloittaessaan hän häkeltäytyi työryhmänsä käyttämän kaluston koosta ja määrästä. Hän kertookin hie-man kadehtivansa kuvaajia, jotka ovat nousseet pikkuhiljaa kuvaajaksi kokeillen matkalla monenlaisia rooleja. Tällaiset kuvaajat ovat hänen mielestään yleensä itsevarmoja, sillä he ymmärtävät koko työryhmän tehtävät. Flinckenberg nauttiikin työskentelystä sellaisen työryhmän kanssa, joka tukee häntä päätöksenteossa, sillä ei hän vielääkään ole aina varma monista asioista. Hän korostaa työryhmävalinnoissaan kemioiden kohtaamista ohjaajan kanssa, sekä yleistä tilannetajua. Kameran edessä on aina pyhä paikka, ja eteenkin kameraoperaattorin täytyy luoda näyttelijöille turvallinen ja lämmin olo. (Valofirma 2022.)

Flinckenberg kertoo olevansa kiitollinen kaikista kokemistaan asioista ja elämänvaiheista. Hänen mielestään jokaisesta kokemuksesta voi olla hyötyä myöhemmin elämässä. Esimerkiksi vuodet Moskovassa rakennusalalla opettivat hänelle paljon tekniikasta, mikä nykyään auttaa häntä hahmottamaan esimerkiksi ripustusmahdollisuuksia. (Valofirma 2022.)

4.2. Case study: Linus Sandgren ASC, FSF

Linus Sandgren ASC, FSF on yksi tämän hetken maailman arvostetuimpia elokuvaajia. Ruotsista maailmalle ponnahtanut kuvaaja on tullut tunnetuksi ohjaaja Damien Chazellen työparina elokuvissa *La La Land* (2016), *First Man* (2018) ja *Babylon* (2022). (IMDB 2023c.) Sandgren voitti parhaan kuvauksen Oscar-palkinnon elokuvasta *La La Land* (Dawson 2021).

Lähteinä olen käyttänyt hänestä aiemmin kirjoitettuja artikkeleita sekä Team Deakinin podcast-tallennetta. Siinä hän kertoo pitkästi omasta urastaan elokuvaaja

Sir Roger Deakinsin ja hänen vaimonsa Jamesin haastattelemana (Deakins 2020).

4.2.1 Taiteet kiinnostavat jo lapsena

Linus Sandgren syntyi 70-luvun Tukholmassa taiteelliseen perheeseen. Hänen äitinsä työskenteli graafisena suunnittelijana ja isänsä toimi elokuvien maahan-tuojana. Sandgren kasvoikin piirtäen sarjakuvia ja tehden Super8-lyhytelokuvia. Häntä kiinnosti eniten kameralla luotavat illuusiot, kuten pakotettu perspektiivi. (Deakins 2020.) Sandgren kertoo saaneensa valtavasti vaikutteita isänsä näyttämistä elokuvista ja tehneensä kavereidensa kanssa esimerkiksi *James Bond* -aiheisia lyhytelokuvia. Kuka osasikaan odottaa Sandgrenin kuvaavan myöhemmin Daniel Graigin viimeisen *Bond*-elokuvan *No Time To Die* (2021). (Dawson 2021.) Bondien lisäksi hän katsoi veljineen ympäri maailmaa tuotuja huippuelokuvia, kuten Kurosawan tai Almodovarin tuotantoa. Lukion käytyään Sandgren lähti opiskelemaan graafista suunnittelua, jonka kautta hän pääsi ensimmäiseen työharjoitteluunsa, tuotantoassistentiksi paikalliseen valokuvausyritykseen. Siellä hän pääsi tutustumaan filmin kehitykseen ja sai oppia myös kuvalliseen ilmaisuun. Sandgren innostui kuvaamisesta entistä enemmän ja hakeutui runneriksi eli tuotantoassistentiksi ruotsalaiseen komediaelokuvaan. Hän ihastui elokuva-tuotannon yhteisöllisyyteen ja siihen niin sanottuun kuplaan, mikä muodostuu tuotannon ajaksi. Kaikki tekivät töitä yhteisen tavoitteen eteen, luodakseen sen elokuvan illuusion, mihin Sandgren jo nuorena rakastui. Työskenneltyään avustavissa rooleissa muutamissa elokuvissa, hän pääsi opiskelemaan Tukholman elokuvakouluun. Hän oli erityisen kiinnostunut kuvauksesta, mutta oppi koulussa muistakin elokuvatuotannon osa-alueista. (Deakins 2020.)

4.2.2 Kamera-assistentista Oscar-voittajaksi

Elokuvakoulusta valmistuttuaan Sandgren halusi saada töitä 1. kamera-assistenttina. Hän lähetti kirjeen 20 ruotsalaiselle kuvaajalle, joista yksi vastasi. Tämä

kuvaaja opetti Sandgrenille elokuvakameroista, ja he päätyivät tekemään yhdessä kolme pitkää elokuvaa sekä useita mainoksia. Elettiin 90-luvun loppua, jolloin musiikkivideot olivat kovassa huudossa. Sandgren kuvasi myös itse vapaaajallaan musiikkivideoita ja lyhytelokuvia, joista sai kokemusta kuvaajan roolista. (Deakins 2020.) Lyhytelokuva *Disco Kung Fu* (2002) oli erityisen tärkeä, sillä saman ohjaajakaksikon Mårilind & Stein kanssa hän pääsi kuvaamaan ensimmäisen pitkän elokuvansa *Storm* vuonna 2005. Hän voitti psykologisesta trilleristä Ruotsin parhaan kuvauksen Guldbagge-palkinnon. (Dawson 2021.)

Tällä meriitillä Sandgren alkoi saamaan kuvauskeikkoja mainostuotantoihin ympäri Eurooppaa, päätyen lopulta Yhdysvaltoihin Los Angelesiin vuonna 2006. Hän soitteli paikallisiin agentuureihin ja pääsi The Skouras Agencyn listoille. (Deakins 2020.) Parin vuoden päästä hänet palkattiin kuvaamaan ensimmäinen Hollywood-elokuvansa *6 souls* (2010) saman ohjaajakaksikon kanssa, kuin esi-koisensakin. Eikä paluuta ollut. Gus Van Santin ohjaama *Promised Land* (2012) ja David O'Russelin *American Hustle* (2013) sekä *Joy* (2015) johdattivat Sandgrenin kuvaamaan siihen aikaan *Whiplash* (2014) -elokuvasta tunnetun Damien Chazellen musikaalin *La La Land* (2016). Siitä muodostui Sandgrenin lopullinen läpimurto ja palkintomagneetti, tuoden ruotsalaiselle parhaan kuvauksen Oscar- ja BAFTA-palkinnot sekä kymmeniä muita tunnustuksia. (IMDb 2022.)

2020-luvulla on julkaistu jo kolme jättimäistä Sandgrenin kuvaamaa elokuvaa. *007: No Time to Die* (2021) antoi hänelle mahdollisuuden jättää jälkensä yhteen elokuvahistorian suurimmista instituutioista ja *Don't Look Up* (2021) rikkoi ennättyksiä Netflixissä. (IMDb 2022.) Loppuvuodesta 2022 ensi-iltansa saanut Sandgrenin ja Chazellen tuorein yhteistyö *Babylon* (2022) jatkoi siitä mihin *La La Land* (2016) ja *First Man* (2018) jäivät, entistäkin suuremman skaalan spekaakkelinä (kuva 4).

KUVA 4. Linus Sandgren ja Damien Chazelle *Babylon*-elokuvan kuvauksissa. (Garfield, Scott. AP / Paramount Pictures)

4.2.3 Elokuvaus on yhteistyötä

Sandgren pitää elokuvausta yhteistyönä kaikkien tuotannon osapuolien kanssa. Siinä yhdistyvät näyttelijöiden suoritukset, lavastus, puvustus, maskeeraus, käsikirjoitus ja ohjaus. Siksi onkin erityisen tärkeää ymmärtää kaikkien osastojen työtä. Hän kertoo työskennelleensä ennen kuvaajan pestiä monien eri osastojen apulaisena ja oppineensa siitä paljon. Sandgrenin mukaan onkin suositeltavaa tutustua elokuvatuotannon maailmaan huolellisesti ja monipuolisesti, ennen kuin voi ottaa vastaan luovasti vastuullisia töitä. (Deakins 2020.)

Ei olekaan sattumaa, että häntä pidetään Hollywoodissa joukkuepelaajana. Haastatteluissa hän kehuu jatkuvasti työkavereitaan ja tuotannoissa tekee kaikkensa auttaakseen ohjaajaa saamaan visionsa toteutettua. Hollywoodin tunnetuimmat ohjaajat, kuten Chazelle sekä Russell kääntyvätkin kerta toisensa jälkeen Sandgrenin puoleen kaivatessaan loistavaa kuvaajaa, joka tuo valtavan lisäarvon tuotantoon kuin tuotantoon.

4.3. Case study: Sonja Huttunen

Haastattelin elokuvaaja Sonja Huttusta hänen matkastaan kansainvälisesti työllistetyksi elokuvaajaksi. Huttunen on valmistunut taiteen maisteriksi lontoolaisesta NFTS-yliopistosta, jonka tunnetuimpiin alumneihin lukeutuu muun muassa Oscar-palkittu elokuvaaja Sir Roger Deakins, CBE, ASC, BSC (Huttunen 2021). Hänen lopputyöelokuvansa *Caterpillar* (2021) oli ehdolla British Society of Cinematographersin lyhytelokuvakilpailussa (British Cinematographer 2022).

Haastattelu tuo tutkimukseeni kiinnostavaa näkökulmaa juuri ulkomailla opiskelun vaikutuksesta kuvaajana kansainvälistymiseen. Luvussa on käytetty lähteinä itse videopuhelulla toteuttamani haastattelun lisäksi myös hänen blogikirjoitustaan Elokuvakulttuurilehti Lehtiset -verkkosivuilla sekä British Cinematographer -lehdessä vuonna 2022 julkaistua haastattelua.

4.3.1 Itsevarmuutta ja näkemystä kamera-assistentin työstä

MTV-televisiokanavan luoma musiikkivideobuumi vuosituhannen vaihteessa sai monet nykyiset tekijät kiinnostumaan AV-alasta. Yksi heistä oli elokuvaaja Sonja Huttunen, joka musiikkivideoiden innoittamana lähti keskisuomalaisesta pikkukylästä etelään opiskelemaan medianomiksi. Huttunen suuntautui opintojensa aikana kamera- ja valo-osaston tehtäviin. Päästyään valoharjoittelijaksi ensimmäisiin ammattituotantoihinsa, Huttunen kertoo häkellyneensä elokuvaajan roolissa vaadittavasta tietotaidosta ja vastuusta. Sillä hetkellä ura elokuvaajana tuntui toistaiseksi epärealistiselta, ja hän ryhtyi tekemään uraa kamera-assistenttina. (British Cinematographer 2022.)

Vuosia kului, ja Huttusesta oli tullut hyvin työllistetty kamera-assistentti. Hän työskenteli 1. tai 2. kamera-assistenttina muun muassa elokuvissa *Tom of Finland* (2017), *Tuntematon sotilas* (2017) ja *Oma maa* (2018). (IMDb 2023d.) Unelma kuvaajan työstä kyti kuitenkin edelleen mielessä. Aika alkoi olla kypsä. Huttunen (2023) kertoo kohdanneensa usein tilanteita, joissa olisi kokenut pystyvänsä itse

ratkaisemaan asioita, mihin kuvaajat jäivät jumiin. Hän päätyi antamaan projekteille niin paljon, että harmitteli myöhemmin, ettei lopputuotteet silti olleet hänen kuvaamiaan. Hän alkoi tunnistaa tyylinsä ja tietää, miten itse tekisi asioita eri tavalla. ”Se on ehkä juuri se, mitä ei ollut silloin alussa”, Huttunen (2023) toteaa. Vuodet kamera-assistenttina kuvaajien ja ohjaajien työskentelyä seurattessa olivat tuoneet Huttuselle omaa tyylillistä näkemystä sekä itsevarmuutta niin luoviin kuin teknisiin ratkaisuihin. Kuvaajan työ on suurilta osin myös managerointia ja johtamista. Tärkeänä oppina assistentin töistä hän mainitseekin ymmärryksen siitä, minkälaisista työskentelytavoista ja -ilmapiiristä hän tykkää; ja vielä olennaisemmin, mistä hän ei tykkää. (Huttunen 2023.)

Huttunen alkoi tekemään kamera-assistentin uran ohella kuvaajan töitä. Pian hän kuitenkin huomasi, ettei kahden työroolin töiden tekeminen rinnakkain ole kannattavaa. Alalla vallitsee leimaantumiskulttuuri, jossa töitä saa yleensä siitä hierarkiassa alimmasta roolista, missä aktiivisesti työskentelee. Myös jatkuvasti uudelleen orientoituminen eri tehtäviin tuntui Huttusesta haastavalta. ”Eteenkin se mindset on niin eri assarina ja kuvaajana, niin tuntuu että kumpaankaan ei pysty antamaan ihan parastaan, kun jatkuvasti joutuu vinksauttamaan aivojaan eri asentoihin”, Huttunen kertoo. Hän päätti ottaa jatkossa vastaan vain kuvaajan töitä. (Huttunen 2023.)

4.3.2 Huippukoulusta kokemuksia ja kontakteja

Kehittyäkseen kuvaajana entisestään, Huttunen päätti hakea yliopistoon maisteriohjelmaan. Kun ovet eivät kotimaisesta Aalto-yliopistosta auenneet, lähetti Huttunen hakemuksen lontoolaiseen NFTS-yliopistoon. (Huttunen 2023.) Kahden vuoden maisteriohjelma National Film and Television Schoolissa vaikutti tarjoavan Huttuselle juuri sitä, mitä hän kaipasi. Käytännönläheistä ja intensiivistä opiskelua sekä mahdollisuuden keskittyä puhtaasti elokuvakerrontaan. Myös filmille kuvaaminen ja huippupätevät vierailevat tutorit houkuttelivat Huttusta Lontooseen. Hänet kutsuttiin Lontooseen haastatteluun ja myöhemmin vielä kolmepäiväisiin pääsykokeisiin. Jo se oli Huttuselle upea kokemus. Pääsykokeissa 18 hakijaa ympäri maailman kuvasivat 16 mm filmille tehtäviä, jotka lopuksi katsottiin

yhdessä elokuvateatterin valkokankaalta. Sitä Huttunen muistelee jännittävänä, mutta myös vapauttavana kokemuksena. Siinä ympäristössä oli hyväksyttävää ja arvostettavaa nähdä sekä osoittaa omat virheensä, eikä esittä jo valmista huippuammattilaista. (Huttunen 2021.)

Kun Lontoosta tuli kutsu maisteriopintoihin, Huttunen (2021) kirjoittaa joutuneensa pohtimaan vielä hetken lähtöään puolisonsa kanssa. Tarvittaisiin isoja uhrauksia ja valtavaa taloudellista panostusta, että huippukoulun lukuvuosimaksuista ja Lontoossa elämisestä selvittäisiin (Huttunen 2023). Hän näki opintojen olevan kuitenkin niin ainutlaatuinen mahdollisuus, että se olisi käytettävä, oli hinta mikä hyvänsä. Niinpä Huttunen päätti seuraavien kuukausien ajan ottaa vastaan jokaisen työkeikan, minkä hän sai. Se tarkoitti hetkeksi paluuta myös kamera-assistentin rooliin. Samalla hän kuitenkin tiesi sen olevan vain väliaikaista, ja ennen pitkää häntä odottaisivat mahdollisesti entistäkin upeammat työmahdollisuudet. (Huttunen 2023.)

Opiskelu Lontoossa oli kokopäivätyötä. Pitkien koulupäivien jälkeen oli tutustuttava uusiin kavereihin ja jäätävä iltaisin koululla järjestettäviin elokuvanäytöksiin. Pelkkiin koulumatkoihinkin meni 2,5 tuntia päivässä. Huttunen kertoo silti heränneensä jokaiseen koulupäivään innostuneena. Taas hän pääsisi oppimaan ja kokemaan uusia asioita. Motivaatio ja lähtökohdat olivat täysin erilaiset kuin teinikäisenä medianomiopiskelijana aikoinaan. Maisteriopinnoissa kuvattiin paljon harjoitustehtäviä, pääosin 16 mm filmille. Opiskelu tarjosi Huttuselle mahdollisuuden päästä harjoittelemaan ja kokeilemaan erilaisia ratkaisuja, joita hän ei olisi työkeikalla uskaltanut kokeilla tiukalla budjetilla ja aikataululla. Oli siis lupa myös epäonnistua. Ja niin hän epäonnistuiakin. Huttunen muistaa oppineensa esimerkiksi silmävalon merkityksen juuri epäonnistumisen ja kriittisen palautteen ansiosta. (Huttunen 2021.)

Isossa roolissa Huttusen kehittämisessä kuvaajana olivat myös kanssaopiskelijat. Lahjakkailta ja motivoituneilta luokkakavereilta sai tukea ja vinkkejä, ja ilma-
piiri oli innostava. Työpajoissa pääsi seuraamaan kavereiden lisäksi myös meri-
toituneiden huippukuvaajien työskentelyä. Kuvaajat, kuten Rob Hardy, B.S.C. (*Ex Machina*, *Annihilation*) ja Danny Cohen, B.S.C. (*The King's Speech*, *The Danish*

Girl) saapuivat koululle tekemään opiskelijoiden kanssa samoja tehtäviä (kuva 5). Huttunen kertoo oppineensa, ettei yhtä oikeaa työskentelytapaa ole. Jokainen kuvaaja toi projekteihin omat visuaaliset mieltymyksensä ja työympäristöön oman persoonansa. Myös lukuisat masterclass-tilaisuudet palkituilta kuvaajilta ympäri maailman olivat todella arvokkaita. (Huttunen 2021.)

KUVA 5. Sonja Huttunen (vas.) oppi maisteriopintojensa aikana paljon luokkatovereiltaan, mutta myös vierailevilta opettajilta, kuten Danny Cohen, BSC. (Bruce, Duncan)

Maisteriopinnoissa ohjattiin opiskelijoita myös agentuurien pariin. Opiskelijoiden näytöksiin kutsuttiin alan tekijöitä ja agentuurien edustajia. Huttunen (2023) kertoo sen olleen hyvä mahdollisuus saada oma työnsä oikeiden henkilöiden nähtäville. Ehkä joku tykkäisi hänen töistään ja pistäisi nimen muistiin. Niin kävikin. Hänen kuvauksen kurssinsa arvioijana toimi eräs yliopiston alumni, joka tykkäsi todella hänen työnjälkeensä. ”Tämän kuvaajan palaute sisälsi sellaisen vinkin, että se voisi varastaa mut 2nd unit -kuvaajaksi vielä, kun mä en oo liian iso sille”, Huttunen (2023) kertoo. Sama kuvaaja kutsuikin hänet töihin suureen Amazon Prime -sarjaan, ja vielä suositteli häntä omalle agentilleen. Huttunen päätti heti olla yhteydessä kyseiseen agenttiin ja sopi tapaamisen. Hän ei etukäteen usko-

nut pääsevänsä niin suureen agenttuurin asiakkaaksi, mutta tapaaminen päättyikin positiivissa merkeissä. Huttusella oli nyt Lontoossa oma agentti. (Huttunen 2023.)

4.3.3 Maassa maan tavalla

Sonja Huttunen valmistui taiteen maisteriksi lontoolaisesta huippuyliopistosta, ja hänellä oli oma agentti sekä tukku kontakteja alan nykyisiin ja tuleviin huippuihin. Kuvaajana lopullisen läpimurron tekeminen ei kuitenkaan ole niin yksinkertaista. Huttunen palasi vastoin alkuperäisiä suunnitelmia Suomeen pian valmistumisensa jälkeen. Hänen oli tarkoitus jäädä joksikin aikaa Britteihin luomaan lisää kontakteja ja palata vasta myöhemmin Suomeen asumaan. Koronavirus oli kuitenkin hetkellisesti pysäyttänyt alan tuotannot ja rahat olivat siksi vähissä. Ei ollut mahdollisuutta jäädä odottelemaan töitä. Suomessa aiemmin luodut suhteet työllistivät tarpeeksi, jotta laskut sai maksettua. (Huttunen 2023.)

Tällä hetkellä Huttunen asuu ja työskentelee pääosin Suomessa. Agenttinsa avulla hän on saanut muutamia keikkoja Briteistä. Vaikkei niitä erityisen montaa ole vielä tullut, ovat ne olleet todella merkittäviä Huttusen uralla. Ekstrakohtauksien kuvaaminen *Outlander*-nimiseen valtavaan TV-sarjaan sekä TV-elokuvan kuvaaminen BBC:lle ovat keikkoja, joista ilman brittiläistä agenttia voisi vain haaveilla. (Huttunen 2023.)

Suomessa pitkien elokuvien kuvaajamarkkinoille on vaikea murtautua. Huttunen (2023) pohtiikin Aalto-yliopiston olevan ulkomaisia kouluja nopeampi väylä kotimaisen elokuvateollisuuden ytimeen. Kuvaajana tulisi olla erityisesti ohjaajakontakteja. Huttusen useimmat ohjaajakontaktit sijaitsevat Lontoossa, missä uran käynnistäminen kestää hieman pidempään. ”Tavallaan pitää itse odottaa, että he pääsevät tekemään niitä (pitkiä elokuvia), jotta voi saada itse heiltä niitä työmahdollisuuksia”, hän päivittelee. Agenttuurikulttuurin puuttumisen lisäksi Suomesta puuttuu Huttusen mukaan myös työhaastattelu ja -tapaamiskulttuuri. Hän toteaa suomalaisilla ohjaajilla olevan yleensä valmiina mielessä vanhat tutut yhteistyökumppanit, keiden kanssa töitä on tehty aiemminkin. Mikäli he eivät ole vapaana,

on varalle mietitty jo toinen ja kolmaskin vaihtoehto. Ulkomailla on Huttusen mukaan usein tapana kutsua haastatteluun tuttujen kuvaajien lisäksi aina pari uutta ja kiinnostavaa tekijää. Vaikka ei lopulta tulisikaan valituksi, tuolla tavoin saa kuitenkin mahdollisuuksia esitellä itseään ja omia visioitaan ohjaajille. Näistä tapaisista voi myös myöhemmin olla hyötyä. (Huttunen 2023.)

Huttunen ihmettelee, kuinka Suomessa ei monet kuvaajat edes markkinoi itseään mitenkään. Yhteystietojakin voi olla vaikea löytää internetistä, portfolioista ja kotisivuista puhumattakaan. Se kertoo siitä, kuinka syvällä sisäpiirissä työt jaetaan. Huttunen itse pyrkii päivittämään aktiivisesti nettisivujaan sekä sosiaalisen median kanaviaan. Instagramin hän nostaa esiin tehokkaimpana markkinointityökaluna. Hän kertoo huomanneensa, että kiireisen kuvan itsestään antaminen pitää hänet myös kiireisenä. Huttunen ei usko siihen, että häntä tullaan kotiovelta hakemaan töihin. Välillä hän lähettääkin sähköpostia ohjaajille, keiden töistä hän on vaikuttanut. Sähköpostiin hän saattaa liittää oman showreelinsä ja ehdottaa mahdollista yhteistyötä. (Huttunen 2023.)

Tällä hetkellä näyttää siltä, että Huttunen toteuttaa unelmansa pitkän elokuvan kuvaamisesta todennäköisemmin ulkomailla ennen kuin Suomessa. Se unelma toteutuu mahdollisesti juuri yliopistosta tutun ohjaajan kanssa. Hän muistuttaa myös, että kuka tahansa työkaveri saattaa vuosien päästä osoittautua arvokkaaksi kontaktiksi. ”Siellä saattaa olla joku tuotantoassistentti, joka saattaa viiden vuoden päästä olla tuottajana jossain”, hän muistuttaa. (Huttunen 2023.)

5 NUOREN ELOKUVAAJAN URASUUNNITTELU JA KANSAINVÄLISTYMINEN

Tässä osiossa esittelen elokuvauksen professorin näkemyksiä kuvaajan urakehityksestä ja kansainvälistymisestä. Lisäksi jaan omia kokemuksiani opinnäytetyössä käsitellyistä aiheista.

5.1 Neuvoja professori Rauno Ronkaiselta F.S.C.

Haastattelin elokuvauksen professori Rauno Ronkaista, F.S.C., kuvaajan urakehityksestä ja kansainvälistymisestä. Ronkainen on kansainvälisesti palkittu elokuvaaja, jonka merkittävimpiä teoksia ovat mm. *Helene* (2020), *Ikitie* (2017) ja *Kättilö* (2015) (IMDb 2023e). Häneltä löytyy laaja näkemys elokuvaajan uramahdollisuuksista, sillä hän on päivittäin tekemisissä tulevien ja nykyisten huippukuvaajien kanssa Aalto-yliopistossa opettaessaan.

Haastattelu toteutettiin videopuhelulla. Haastattelun kesto oli n. 40 minuuttia. Kaikki osion sitaatit ovat viittauksia liitteenä olevaan haastatteluun.

5.1.1 Kuvaajaksi kasvaminen

Harvoin kukaan pääsee aloittamaan alalla suoraan kuvaajan tehtävissä. Reitti niin vastuulliseen tehtävään voi olla hyvinkin monimutkainen. Ronkainen kertoo itse tehneensä alalla ensin monenlaisia tehtäviä. Hän aloitti pohjalta tehden vuosien ajan kamera-assistentin, valoteknikon, valaisijan sekä gripin töitä. Ronkaisen mukaan kaikissa tehtävissä työskentelystä on ollut jälkeensä hyötyä. ”Käsitys siitä, mitä jonkun tekeminen edellyttää ajallisesti ja resurssien suhteen auttaa. On helpompi puhua grippien, valaisijoiden ja kamera-assistenttien kanssa”, hän toteaa. Kuvaajan työhön kuuluu eteenkin isoissa tuotannoissa myös suurten työryhmien ja ajankäytön managerointi. Sellaista on vaikea oppia kirjekurssina,

joten toteuttavissa rooleissa työskentely ja kuvaajan työn seuraaminen ovat Ronkaisen mukaan arvokasta oppia. (Ronkainen 2022.)

Kuvaajaksi vihdoinkin julistautuminen ei välttämättä ole helppoa. Kun tekijä tunnetaan alalla tietystä tehtävästä, palkataan hänet ymmärrettävästi jatkossakin samaan tehtävään. Lopulta Ronkainen kertoo vain päättäneensä rupeavansa kuvaajaksi. Ensimmäiset vuodet olivat hänen mukaansa vaikeita, ja luovuttaminenkin kävi mielessä. Sisukkuus kuitenkin palkittiin, ja Ronkainen pääsi kuvaamaan JP Siilin tuotantoja. ”Ne herättivät huomiota ja sitten Aku Louhimies otti yhteyttä. Sitten me teimme jonkun verran yhteistyötä. Ja siitä se lähti. Tämä on aika tavallinen tarina omalla tavallaan”, Ronkainen toteaa. (Ronkainen 2022.)

Kun kuvaajan portfolioa rupeaa kertymään, pienemmistäkin projekteista, ei siitä kannata vaieta. Sosiaalinen media ja verkkosivut ovat olennaisia kanavia oman osaamisensa esittelemiseen. Ronkainen kertoo neuvovansa suomalaisille, ettei kynttilää tarvitse pitää vakan alla. Yltiöpäisesti ei hänen mukaansa kannata kehua itseään, mutta osaamistaan ei pidä piilotella. ”Muuten keskieurooppalaiset menevät vasemmalta ja oikealta ohi”, hän toteaa. Ronkaisen mukaan viime vuosina myös koulutustausta on yllättäen ruvennut nousemaan kriteerien joukkoon kuvaajaa valitessa. Hän toteaa koulussa opittavan elokuva-alalla olennaisia ryhmätöitä sekä kommunikaatiota. Koulusta valmistuminen voi kertoa myös kyvystä saattaa projekteja maaliin. (Ronkainen 2022.)

Kuvaajia paljon puhuttava kysymys henkilökohtaisesta tyylistä tai tavaramerkistä herättää Ronkaisessakin vahvoja mielipiteitä. Hän ei missään nimessä haluaisi, että hänellä olisi vain jokin yksi tietty tyyli. Keskustelun edetessä totesimme kuitenkin jokaisen taiteilijan tekevän luonnostaan omannäköistään jälkeä. ”Tietysti aina törmää siihen, että joku sanoo, että tästä näki heti, että se on minun kuvaamani, mutta olen miettinyt, että mikäköhän se on se tyyli”, Ronkainen pohtii. Hänen mukaansa tunnistettava tyyli voi kuitenkin joissain tapauksissa olla hyödyksi uralla. Erityisesti mainoskuvaajana voi saada enemmän töitä, mikäli asiakas tietää etukäteen, mitä saa. Ronkainen kertoo mainosalalla olevan monia kuvaajia,

ketkä ovat erikoistuneet esimerkiksi auto- tai olutmainoksiin. Sellainen ei kuitenkaan Ronkaista houkuta. ”Itse pidän siitä, että voi vaihdella sitä, minkälaista ja millä keinoilla hakee”, hän sanoo. (Ronkainen 2022.)

5.1.2 Elokuvaajan keinot kansainvälistymiseen

Moni kunnianhimoinen elokuvaaja haaveilee pääsystä kansainvälisille pelikentille. Tärkein polku kansainvälistymiseen on Ronkaisen mukaan ulkomailla järjestettävät alan tapahtumat, kuten festivaalit ja kongressit. Siinäkin kaivataan pitkäjänteisyyttä. Hänellä meni kertomansa mukaan monia vuosia, ennen kuin hän alkoi yhdistämään kansainvälisten kollegoidensa kasvoja ja nimiä. Kun festivaaleilla käy tarpeeksi, rupeaa tutustumaan ohjaajiin, tuottajiin ja kuvaajakollegoihin sekä laitevalmistajiin. Ronkaisen mukaan eurooppalaisissa tapahtumissa on suhteellisen pienet piirit. ”Siellä tapaa aina vähän samoja ihmisiä”, hän toteaa. (Ronkainen 2022.)

Toinen varma tapa kansainvälistymiseen on ulkomailla opiskelu. Se on kuitenkin valtava taloudellinen satsaus, eikä opetus ole välttämättä yhtään parempaa. ”Si tähän sanotaan, että elokuvakoulutus maailmalla on rikkaiden kakaroiden puuhaa. Se on melko pitkälle totta”, Ronkainen toteaa. Monissa asioissa Suomi on jopa edellä. Ronkainen kertoo huomanneensa maailmaa kierrettyään, että Suomen kouluissa on opiskelijoiden käytettävissä erittäin hyvää kalustoa. Kalliista lukukausimaksuista huolimatta Suomesta lähtee kuitenkin kerta toisensa jälkeen opiskelijoita ulkomaille, ja hyvä niin. Esimerkiksi Sundance-festivaaleilla palkitun *Tytöt, tytöt, tytöt* -elokuvan ohjaaja Haapasalo lähti Aalto-yliopistosta suorittamaan maisteriopintonsa New Yorkiin. Ronkainen kertoo sen olleen Haapasalolle luonteva valinta. (Ronkainen 2022.)

Kun kansainvälisiä tuotantoja sekä rahoitusta sataa enemmän ja enemmän Suomeen, on kansainvälistyminen suomalaisille helpommin saavutettavissa. Ronkainen suosittelee osallistumaan ulkomaisiin suurtuotantoihin vaikkapa normaalia pienemmässä työroolissa. Vittorio Storaron kuvatessa Suomessa koviakin ku-

vaajia ryntäsi mukaan valohommiin, koska he halusivat nähdä italialaisen kuvaajalegendan työskentelyä. Ronkaisen mukaan isoissa tuotannoissa saattaa yllättäen edetä nopeastikin hierarkiassa ylöspäin. Hän kertoo itse oppineensa todella paljon työskennellessään pienemmissä rooleissa suurtuotannoissa. (Ronkainen 2022.)

Kansainvälistymisessä voi saada apua myös agenteilta, jotka auttavat omassa maassaan työtarjousten arvioinnissa ja lainsäädännöllisissä asioissa esimerkiksi sopimuspapereita tulkitsemalla. Ronkaisen mukaan Suomessa sopimuspaperit ovat verrattain lyhyitä ja yksinkertaisia. Kansainvälisistä sopimuspinoista sen sijaan ei tavallinen kuolevainen hänen mukaansa edes ymmärrä mitään. Apua kannattaa siis haalia. ”Voi muuten olla, että pahimmassa tapauksessa maksat veron kahteen maahan”, Ronkainen varoittaa. (Ronkainen 2022.)

5.2. Kirjoittajan kokemuksia aiheesta

Minä, opinnäytetyön kirjoittaja, olen itse 23-vuotias kuvaajan alku. 15-vuotiaasta asti olen tehnyt kovasti töitä päästäkseni jonain päivänä kuvaamaan draamasarjoja ja pitkiä elokuvia, Suomessa ja ulkomailla. Tie elokuva-alan huipulle on mutkikas, ja se vaatii monenlaisia taitoja, tavoitteellisuutta sekä tilannetajua. Eikä hyvästä tuuristakaan haittaa ole.

Ei ole olemassa suoraa urapolkua, jota seuraamalla pääsee automaattisesti kuvaajaksi. Erilaisten työmahdollisuuksien haaliminen ja välillä taas harkittu kieltäytyminen ovat päivittäin kuvaajan töitä tavoittelevan mielessä. Seuraavaksi kerron, mitä olen itse kokenut ja oppinut aiheesta viime vuosien aikana.

5.2.1 Portfoliota pienemmistä tuotannoista

Minun - kuten monen muunkin sukupolveni kuvaajan - ura alkoi yhden miehen videoprojekteista. Kuvakerronnan perusteet, käsivarakameraoperointi ja tehok-

kuus olivat videokuvaajan osaamisen kulmakivet, joista hyödyn vielä tänäkin päivänä. Hyppy työryhmätyöskentelyyn ja ammattimaisempiin tuotantoihin oli kuitenkin vaativa. Opiskelu Tampereen ammattikorkeakoulussa antoi siihen eväät. Uudet kaverit ja kontaktit, kokeiluihin rohkaiseva ilmapiiri ja käytettävissä oleva laadukas kamera- ja valokalusto tarjosivat pohjan omalle kehitykselle. Neljän vuoden aikana olemme opiskelukaveriporukalla tehneet lukuisia lyhytelokuva-, musiikkivideo- ja mainostuotantoja myös koulun ulkopuolella. Projektit ovat vuosi vuodelta kasvaneet niin, että viimeisimpänä toteutimme mainoskampanjan yhdelle musiikkimaailman kevään suurimmista julkaisuista. Yksi projektimme valokuvista koristi viikolla 14 Suomen tärkeimmän Spotify-soittolistan kantta.

Matkani kuvaajana on silti vasta aivan alussa. Olen pohtinut paljon tässäkin opinäytetyössä käsiteltyä kysymystä siitä, tulisiko kuvaajan tehdä ensin uraa esimerkiksi kamera-assistenttina. Mielestäni on olennaista, että kerää kokemusta monenlaisista työrooleista. Ja niin olen tehnytkin. Olen työskennellyt kameratiimissä erilaisissa rooleissa niin kouluprojekteissa, kuin erilaisissa ammattituotannoissakin. Myös valoteknikon töitä olen tehnyt useissa tuotannoissa, joskin hieman lyhyemmissä. Olen silti sitä mieltä, että kuvaajan työssä tarvitaan aivan erilaisia taitoja ja ominaisuuksia kuin kamera-assistenttina. Koen olevani enemmän mukavuusalueellani kuvaajan roolissa.

Kuten Ronkainen (2022) ja Huttunen (2023) totesivat, kuvaajan töitä saa vain julistamalla itsensä kuvaajaksi. Aluksi joutuu todennäköisesti tyytymään keräämään portfolioaan pienillä projekteilla, ja sitten pikkuhiljaa kasvattamaan tuotantoja kokemuksen ja näyttöjen myötä. Minun kohdallani se on aluksi tarkoittanut kavereiden bändien musiikkivideoita, paikallisten urheiluseurojen nollabudjettimainoselokuvia ja YLE:n kevyitä YouTube-sarjoja. Pikkuhiljaa artistit ovat muuttuneet Suomen eturivin nimiksi ja YouTube-videot televisiossa primetime-aikaan esitettäviksi dokumenttisarjoiksi.

5.2.2 Mallioppimista B-kameraoperaattorina

Kuvaajan työssä minulla on vielä todella paljon opittavaa. Yhdeksi hyväksi tavaksi kehittyä olen kokenut työt B-kameraoperaattorin roolissa. B-kameraoperaattorina olen työskennellyt kuvaaja Tero Saikkosen työparina pitkässä elokuvassa *Lapua 1976* (2023) sekä reality-sarjoissa *Sukuni Salat* (2022) ja *Nyt jos koskaan* (2023).

KUVA 6. B-kameraoperaattori Linus Otsamo (vas.) ja elokuvaaja Tero Saikkonen kuvaamassa *Sukuni Salat* -televisio-ohjelmaa Irlannissa vuonna 2021. (Otsamon kotialbumi)

Suomessa kuvaajilla on tapana itse operoida A-kameraa, mutta silloin, kun kohde päätetään kuvata kahdella kameralla, tarvitaan myös toinen operaattori. Kameraoperaattorin työssä pääsee seuraamaan läheltä pääkuvaajan työtä. Operaattori pääsee myös itse asettelemaan kameran, rajaamaan kuvat ja operoimaan kameraa läpi oton. Kuvaajan luottamuksen mukaan, voi B-kameraoperaattori saada paljonkin luovaa vapautta. Kaikista kivointa operaattorin työstä tekee

se, ettei tarvitse miettiä jatkuvasti kokonaisuutta. Seuraavaa kuvaa ennen operaattori saa kuvaajalta ohjeet, ja voi sitten keskittyä vain siihen kuvaan, elää hetkessä ja nauttia näyttelijöiden performanssin taltioimisesta.

5.2.3 Oppia kansainvälisistä festivaaleista ja tuotannoista

Kansainvälistyminen on meille suomalaisille kutkuttava ajatus, mutta sitä vaikeuttaa nöyrä kansanluontemme. Olen keskusteluissa monien suomalaisten kuvaajien kanssa saanut ymmärtää, että kansainvälisille elokuvafestivaaleille on tapana mennä vasta, kun sen ohjelmistossa on jotain omaa näytettävää. Kiitos opettajamme kannustuksen, minä ja ystäväni Tampereen ammattikorkeakoulusta lähdimme ensimmäistä kertaa Puolassa vuosittain järjestettävälle Camerimage-festivaaleille jo opintojemme kolmantena vuonna. Ei meillä ollut ohjelmistossa mitään esillä, mutta otimme silti suuret ensiaskeleet kohti kansainvälistä kontaktiverkostoa. Viikon ajan menimme juttelemaan jokaiselle mukavalta vaikuttavalle kollegalle, vaihdoimme yhteystietoja ja sosiaalisen median kanavia sekä nautimme yhdessä festivaalin ohjelmistosta. Iltaisin juhlimme festivaalin virallisessa jatkopaikassa ja pidimme hauskaa rennommissa tunnelmissa. Päätimme alusta alkaen antaa uusille tuttavuuksille maanläheisen ja aidon kuvan itses-tämme. Tanssilattialla irrottelimme yhdessä alan kovimpien tekijöiden kanssa. Teimme muun muassa vaikutuksen RED-kameravalmistajan edustajaan, joka tämän innoittamana esitteli meidät esimerkiksi saksalaiselle ASC-kuvaaja Markus Fördererille. (*Independence Day, Eye Origins*). Seuraavana vuonna samassa yökerhossa keskustelin puoli tuntia elokuvaohjaaja Baz Luhrmannin (*Great Gatsby, Elvis*) kanssa, kun hän jakoi elämänohjeita minulle ja kahdelle wieniläiselle tuttavalleni.

Heti ensimmäisen festivaalivierailumme päätteeksi päätimme perustaa suuren whastapp-keskusteluryhmän, jonne kutsuimme kaikki uudet kaverimme, joihin olimme viikon aikana tutustuneet. Tuossa ryhmässä on sittemmin puhuttu elokuvista, festivaaleista ja jaettu jopa tietoa tavoista auttaa Ukrainaa hädän hetkellä. Olimme nimittäin tutustuneet myös useaan ukrainalaiseen elokuvaopiskelijaan.

Näiden samojen tuttujen kanssa tulee edelleen vaihdettua kuulumisia ja kommentoitua toistemme julkaisuja sosiaalisen median kanavissa.

Ronkainen (2022) kannusti haastattelussaan hakeutumaan töihin suuriin kansainvälisiin tuotantoihin, vaikka tarjolla olisi normaalia pienempi työrooli. Otin neuvosta vaarin ja tartuin mahdollisuuteen työskennellä kameraharjoittelijan roolissa yhdessä maailman suurimmista TV-sarjoista, kun aikaisemmin mainitsemani *Constellation*-sarjaa kuvattiin kuukauden ajan Suomen Lapissa. Hauskana sattumana voi pitää sitä, että sarjan pääkuvaajana toimi juuri Puolan Camerimagessa vuotta aiemmin baarissa kohtaamani Markus Förderer ASC, BVK. Tuossa tuotannossa kameraharjoittelijan rooli erosi huomattavasti suomalaisesta, yleensä videoassistentin työstä. ”Amerikkalaiseen tyyliin” video-osasto oli kameraosastosta erillään, ja heillä oli omat tekijänsä. Kameraharjoittelijana tehtäväkseni muodostui tukea oman yksikköni 2. kamera-assistenttia hänen askareissaan. Kuskasin ja vaihdoin akkuja kameroihin ja monitoreihin, hain ja huolsin laitteita ja työkaluja sekä vedin tavaroita ahkiossa ympäri kuvauslokaatioita. Tuotannon loppua kohden sain lisää vastuuta. Pääsin klaffaamaan useita kuvia, sekä noutamaan linssejä 1. kamera-assistentille.

Tärkeintä antia kansainvälisessä tuotannossa työskentelystä oli kuitenkin erilaisen työkuulttuurien ja -tapojen omaksuminen. Työtä tehtiin ammattimaisella otteella ja huolellisesti, mutta oli tavallaan huojentavaa nähdä, kuinka paljon muuttujia ja odottamattomia tilanteita myös suuren budjetin tuotannoissa kohdattiin. Usein ottojen välissä kerkesin juttelemaan yksikköni kamera-assistenttien ja operaattorin kanssa. Oli upeaa kuunnella tarinoita maailman suurimmista elokuva-tuotannoista ja niissä tapahtuneista pikkukommelluksista. Operaattori Klemens Beckerin työskentelyn seuraaminen toi minulle myös paljon lisää inspiraatiota juuri operaattorina työskentelyyn. Hän on operoinut kameroita lukuisissa hitti-elokuvissa, kuten *Braveheart* (1995), *Gladiator* (2000) ja *007: Quantum of Solace* (2008). 1. kamera-assistentti Gökhan Balseven taas kertoi esimerkiksi työskentelystään Cate Blanchettin kanssa elokuvassa *Tár* (2022). Oli myös rohkaisevaa huomata, että voisin vallan hyvin jonain päivänä olla riittävän pätevä työskentelemään vastuuroolissa tuon kokoluokan tuotannoissa.

Viikon päästä Lapista palattuani tein pääkuvaajan töitä intialaisessa pitkässä elokuvassa, jonka alkukohtaukset päätettiin kuvata Suomessa, tarkemmin ottaen Tampereella (kuva 7). Tuotanto ei kooltaan yltänyt lähellekään edellistä projektia, mutta tämän yliluonnollisen trillerin oli Suomen osuuksia lukuun ottamatta kuvannut meritoitunut japanilainen kuvaaja Keiko Nakahara. Oli unohtumaton kokemus soitella aikaeron takia keskellä yötä Nakaharan kanssa neuvotellen ensimmäisen kuvaajan roolissa tekemäni pitkän elokuvan visuaalisesta ilmeestä. Olihan meidän tehtävä keskenämme samaa elokuvaa. Kuvaukset kestivät Suomessa vain kolme päivää, mutta antoivat minulle erittäin arvokasta kokemusta esimerkiksi ohjaajan kanssa työskentelystä vieraalla kielellä. En malta odottaa, että pääsen taas tekemään vastaavia projekteja.

KUVA 7. Ohjaaja Sajeed A (vas.) ja kuvaaja Linus Otsamo *Vadakkan*-elokuvan kuvauksissa Tampereella. (Palsi-Ikonen, Annamaria. Frankie Film 2023)

5.2.4 Sosiaalinen media markkinointikeinona

Huttunen (2023) mainitsi Instagramin hänen tärkeimmäksi markkinointikanavakseen. Myös minulle sosiaalinen media on tärkeä väylä paitsi löytää uusia työtuttavuuksia, myös muistuttaa vanhoille kontakteille olemassaolostani. Urani merkittävimmät musiikkivideokeikat ovatkin tulleet tuotantoyhtiöltä, jonka perustajiin tutustuin vuosien varrella Instagramin yksityisviesteillä.

Huomaan, että aina, kun julkaisen kuvia uusimmista työprojekteistani, saan lisää huomiota alani edustajilta. Täyty kuitenkin muistaa, ettei kliininen työportfolio ole välttämättä se, mikä saa seuraajat reagoimaan. Aina silloin tällöin julkaisen Instagram-tarinoissa humoristisia kuvia tai meemejä. Ne herättävät usein monia reaktioita ja keskusteluja yllättävien vanhojen tuttujen kanssa. On siis hyvä näyttää sosiaalisessa mediassa myös se aito, inhimillinen ja rento puoli itsestään.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimiani uratarinoita ei ole riittävästi tehdxnseni varsinaisia tieteellisiä johtopää-töksiä. Vaikuttaa siltä, että teitä kansainväliseksi elokuvaajaksi on monia. Niissä on kuitenkin nähtävissä yhtäläisyyksiä. Sekä Sandgren, että Flinckenberg tekivät läpimurtonsa ensin kotimaassaan, kotimaisella elokuvalla. Parhaan kotimaisen elokuvauksen palkinnolla saadulla näkyvyydellä ja arvostuksella, oli hyvä lähteä kokeilemaan siipiään ulkomailla. Ei siis tarvita jättibudjetin elokuvaa tehdäkseen globaaleissa taidepiireissä arvostettua jälkeä. Kaksikosta eroaa Huttusen reitti kansainvälisille pelikentille ulkomailla opiskelun kautta. Hän osoitti lahjakkuu-tensa maisteriopintojen pääsykokeissa, joista hänet valittiin yhteen maailman ar-vostetuimmista elokuvakouluista. Huttunen ei ole vielä kuvannut palkittua pitkää elokuvaa, mutta on jo päässyt työskentelemään Britanniassa valtavissa tuotan-noissa.

Kansainväliset markkinat eroavat pohjoismaisista esimerkiksi siten, että ulko-mailla työllistymisen kulmakiviä on löytää itselleen sopiva agentti. Huttunen löysi agenttinsa jo koulussaan vierailleen elokuvaajan kautta, kun taas Sandgren ja Flinckenberg löysivät omansa vasta myöhemmin urallaan, jo palkittuina kuvaa-jina. Joku täytyy joka tapauksessa omalla työllään vakuuttaa, jotta agentuurit kiin-nostuvat. Olisi mielenkiintoista nähdä, mitä vastaavanlainen kulttuuri tekisi Suo-men kuvaajamarkkinoille. Huttunen mainitsi niiden olevan hyvin sulkeutuneet, eikä uusia tuttavuuksia helposti oteta vakavasti. Ehkä agentuurit toisivat Suo-menkin AV-alalle monipuolisuutta ja mahdollisuuksia. Voisi myös kuvitella, että erityisesti kansainvälisten agenttuurien rantautuminen Suomeen avaisi lisää ovia myös paikallisten kuvaajien kansainvälistymiselle. Mikäli AV-ala jatkaa viime vuo-sien kehitystään, luulisi tulevaisuuden vievän vääjäämättä kohti agenttuurikulttuu-ria.

Myös uran alkuvaiheen kontakteista voi saada yllättävää apua vielä alan huipulla. Sandgren kuvasi ensimmäisen Hollywood-elokuvansa Ruotsista tutun ohjaajapa-rin kanssa, ja Peter Flinckenberg myöhemmin *How it Ends* -elokuvansa Helsin-

gistä tutun valaisija Lehtisen kanssa. Huttunen taas muistuttaa, että jokainen työ-kaveri videoharjoittelijasta tuotantoassistenttiin saattaa olla tulevaisuudessa erittäin tärkeä kontakti. Siitä videoharjoittelijasta voi tulla tuleva luottokamera-assistentti ja runnerista vaikka uran merkittävimmän projektin tuottaja.

Jokainen opinnäytetyössäni esitelty kuvaaja korostaa sitä, kuinka hyödyllistä on tutustua useisiin työvaiheisiin ja -rooleihin matkalla kuvaajaksi. Se helpottaa työryhmän toiminnan ymmärtämistä, ja auttaa isojen kalustojen ja ihmisjoukkojen manageroinnissa. Flinckenbergin mukaan se tuo myös itsevarmuutta, mitä häneltä itseltään hieman puuttuu (Valofirma 2022). Toteuttavissa rooleissa työskennellessä pystyy myös samalla seuraamaan kuvaajan ja ohjaajan työtä. Huttunen kertoo muodostaneensa omaa näkemystään niin taiteilijana kuin esimiehenä toimimisesta juuri muita kuvaajia avustaessaan. Itsekin olen saanut valtavasti oppia ja inspiraatiota kuvaajien työtä seurattaessa.

Kuvaajaksi julistautuminen assistentin uran jälkeen on ollut monille haastavaa. Ensin joutuu kieltäytymään monista tuotannoista, joihin edelleen kysytään aiemmin tutuksi tulleisiin rooleihin. On tärkeää alkaa luomaan kuvaajan portfoliota hyvissä ajoin pienemmissä tuotannoissa. Tällä alalla kansainväliseen menestykseen voidaan vaatia riskinottoa. Sandgrenille ja Flinckenbergille se tarkoitti muuttoa ulkomaille omaa työtään esittelemään ja myymään ilman mitään onnistumisen takuita. Huttunen taas teki suuren taloudellisen uhrauksen lähtiessään ulkomaalaiseen huippukouluun opiskelemaan. Rohkea hyppy ulkomaille tyhjän päälle ei ole kuitenkaan välttämättömyys kansainvälisen menestyksen haalimiseen. Pääasiassa kotimaassa elokuvaajan uraansa luonut Ronkainen on ollut töistään useasti ehdolla kansainvälisten elokuvafestivaalien parhaan kuvauksen kilpasarjoissa.

Itsensä markkinointi on merkittävässä roolissa varsinkin uutena kuvaajana työllistymisessä. Huttusen mukaan erityisesti ulkomailta aktiiviset sosiaalisen median kanavat, sekä tyylikkäätkä verkkosivut ovat tärkeitä. Kaikilla käsittelemilläni kuvaajilla onkin erittäin laadukkaat kotisivut. Ronkainen korostaakin, ettei kansanluonteestamme huolimatta osaamistaan kannata peitellä. Eteenkin kansainvälisillä markkinoilla paikkansa on otettava röyhkeästi.

Tutkimusta voisi jatkaa tutustumalla aina uusiin kiinnostaviin uratarinoin Suomesta ja muista Pohjoismaista. Lisäksi voisin selvittää, miten Flinckenberg ja Sandgren edistivät ja rakensivat kansainvälisyyttään jo ennen läpimurtoaan. Kävivätkö he Ronkaisen neuvojen mukaan toistuvasti ulkomaisilla elokuvafestivaaleilla, tai harkitsivatko he koulujen käymistä ulkomailla? Voisi olla kiinnostavaa kuulla uratarinoita myös sellaisilta kuvaajilta, jotka työskentelivät ennen kuvaajan uraansa esimerkiksi kameraoperaattorina. Myös jonkinlainen määrällinen tutkimus aiheesta voisi olla tarpeen, jos halutaan selvittää laajemmalla skaalalla sitä, kuinka moni pohjoismainen elokuvaaja hakeutuu ja päätyy kansainväliselle urapolulle, missä vaiheessa uraa sitä aletaan rakentaa ja miten, ja mitä yhtäläisyyksiä ja eroja tapauksista löytyy.

LÄHTEET

Aromaa, J. 2020. Suomessa kuvataan Hollywood-elokuva alusta loppuun tänä syksynä – ohjaaja vertaa Tamperetta rentona pidettyyn Seattleen. YLE Uutiset 21.10.2020. Viitattu 30.8.2022 <https://yle.fi/uutiset/3-11596127>

Aromaa, J. & Jääskeläinen, K. 2022. Alli Haapasalon Tytöt tytöt tytöt voitti yleisöpalkinnon Pohjois-Amerikan tärkeimmällä elokuvafestivaalilla. YLE 29.1.2022. Viitattu 13.4.2023. <https://yle.fi/a/3-12289426>

British Cinematographer. 2022. Finnish Flair. British Cinematographer 2022. Viitattu 25.4.2023. <https://britishcinematographer.co.uk/sonja-huttunen/>

Business Finland. 2021. Hollywood Production Dual Filmed in Finland in 2020. YouTube-video. Julkaistu 19.3.2021. Viitattu 30.8.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=5fpQyHlc68Y>

Business Finland. 2022. Suomalaiset elokuvat ja sarjat positiivisessa nosteessa – kansainväliset katsojat vihdoinkin löydetty. Business Finland 6.4.2022. Viitattu 13.4.2023 <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/tiedotteet/2022/suomalaiset-elokuvat-ja-sarjat-positiivisessa-nosteessa--kansainvaliset-katsojat-vihdoinkin-loydetty>

David, A. Discover Norway through 10 films. Visit Norway. n. d. Viitattu 30.8.2022 <https://www.visitnorway.com/places-to-go/discover-norway-through-10-films/>

Dawson, A. 2021. Swedish Cinematographer Linus Sandgren Talks Of Bonding Experience On 'No Time To Die'. Forbes 5.10.2021. Viitattu 30.8.2022. <https://www.forbes.com/sites/adawson/2021/10/05/swedish-cinematographer-linus-sandgren-talks-of-bonding-experience-on-no-time-to-die/?sh=56c8d61b77a3>

Deakins, R. 2020. Linus Sandgren – Cinematographer. Podcast-tallenne. Team Deakins. Julkaistu 8.2020. Viitattu 30.8.2022. <https://open.spotify.com/episode/0RaMrtmXjI9pZhsfWfaHoM?si=936fb9dce2ac4e53>

Hakamo, T. 2023. Valon taikuri. MeNaiset 7.1.2023. Viitattu 25.4.2023. <https://www.is.fi/menaiset/ihmiset-ja-suhteet/art-2000009218757.html>

HS Pääkirjoitus. 2021. Suomalainen elokuva kiinnostaa ja menestyy maailmalla. Helsingin Sanomat 19.7.2021. Viitattu 30.8.2022. <https://www.hs.fi/paivanlehti/20072021/art-2000008134824.html>

Huttunen, S. 2021. NFTS – Elokuvauksen opinnot maailmalla. Elokvakulttuuri-lehti Lehtiset 26.8.2021. Viitattu 13.4.2023. <https://lehtiset.net/nfts-elokuvauksen-opinnot-maailmalla/>

Huttunen, S. Elokuvaaja. 2023. Zoom-haastattelu 3.3.2023. Haastattelu litte-roitu.

Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. Haastattelut. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 21.4.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>

IMDb. 2023a. IMDb – The Worst Person in the World - Awards. Verkkosivu. Viitattu 27.4.2023. https://www.imdb.com/title/tt10370710/awards/?ref=tt_awd

IMDb. 2023b. IMDb – Peter Flinckenberg. Verkkosivu. Viitattu 27.4.2023. <https://www.imdb.com/name/nm0282331/>

IMDb. 2023c. IMDb - Linus Sandgren. Verkkosivu. Viitattu 27.4.2023. <https://www.imdb.com/name/nm0761874/>

IMDb. 2023d. IMDb – Sonja Huttunen. Verkkosivu. Viitattu 27.4.2023. <https://www.imdb.com/name/nm4812320/>

IMDb. 2023e. IMDb – Rauno Ronkainen. Verkkosivu. Viitattu 27.4.2023.

<https://www.imdb.com/name/nm0740111/>

Jokinen, L. 2016. Elokuvaajan elämää Hollywoodissa. Aalto-Yliopisto.

21.12.2016. Viitattu 27.4.2023 https://issuu.com/aaltouniversity/docs/aum_18_web

Juhila, K. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 21.4.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Jutila, N. 2017. Kuvaaja Peter Flinckenberg luo nyt uraa Hollywoodissa. Elokuva uutiset.fi. 12.11.2017. Viitattu 31.8.2022. <https://www.elokuvauutiset.fi/site/artikkelit/7874-kuvaaja-peter-flinckenberg-luo-nyt-uraa-hollywoodissa>

Kallikari, M. 2022. Spike Leen pikkuveli käsikirjoitti ja ohjasi suomalaisen elokuvan – Business Finland jakanut alalle tuotantokannustimia lähes 22,5 miljoonaa euroa tammikuun 2021 jälkeen. Turun Sanomat 22.9.2022. Viitattu 13.4.2023 <https://www.ts.fi/kulttuuri/5771037>

Kinnunen, K. 2023. Lapissa tehdään kalleinta Suomessa koskaan kuvattua sarjaa. STT / Helsingin Sanomat 2.2.2023. Viitattu 27.4.2023. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009367219.html>

Komjáti, V. 2021. 16 POPULAR MOVIES AND TV SHOWS THAT WERE FILMED IN ICELAND. Adventures.com 16.7.2021. Viitattu 30.8.2022. <https://adventures.com/blog/movies-filmed-in-iceland/>

Lehtonen, S. 2022. Suomalaiselle Metsurin tarina -elokuvalle palkinto Cannesista – ”En osannut odottaa mitään”, sanoo yllättynyt ohjaaja. Helsingin Sanomat 25.5.2022. Viitattu 13.4.2023 <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008843510.html>

Leszkiewicz, A. 2017. Skam's creators on the TV show's explosive success: "Perhaps it will save Facebook". The New Statesman 30.11.2017. Viitattu 13.4.2023. <https://www.newstatesman.com/culture/tv-radio/2017/11/skam-american-remake-facebook-creators-julie-andem>

Mattila, M. 2023. Viisi faktaa elokuvasta Sisu: Kansainvälisestäikin kehuttu toimintafilmi on yhden miehen taistelu natseja vastaan. YLE 27.1.2023 Viitattu 13.4.2023 <https://yle.fi/a/74-20014239>

Mettänen, H. 2022. Ensimmäinen suomalainen sarja saa maailmanensi-iltansa Netflixissä. Iltalehti 3.5.2022. Viitattu 30.8.2022. <https://www.iltalehti.fi/tv-ja-leffat/a/4e81c619-25b9-477b-9881-9f48a1d0f166>

Mitchell, W. 2019. Norway's film business is booming, but funding concerns remain. 8.2.2019. Viitattu 21.4.2023 <https://www.screendaily.com/features/norways-film-business-is-booming-but-funding-concerns-remain/5136738.article>

Mitchell, W. 2022. What's behind the wave of success for Nordic films at festivals? ScreenDaily 11.2.2022. Viitattu 30.8.2022 <https://www.screendaily.com/features/whats-behind-the-wave-of-success-for-nordic-films-at-festivals/5167544.article>

Punkari, P. 2022. Tampereen tuotantokannustin on houkuttellut tekemään kaupungissa yli sata elokuvaa tai sarjaa. YLE 1.9.2022. Viitattu 13.4.2023. <https://yle.fi/a/3-12605347>

Ronkainen, R. Elokuvaaja, F.S.C. 2022. Zoom-haastattelu 20.5.2022. Haastattelu litteroitu.

ScreenDaily. 2021. Screen's guide to the 2022 international feature Oscar shortlist. ScreenDaily 22.12.2021. Viitattu 30.8.2022 <https://www.screendaily.com/features/screens-guide-to-the-2022-international-feature-oscar-shortlist/5166245.article>

SES. 2022. Sundance alkaa tänään! Suomalaiset tekijät ovat isosti esillä. Suomen Elokuvasäätiö 20.1.2022. Viitattu 30.8.2022 <https://www.ses.fi/ajankoh-taista/sundance-alkaa-tanaan-suomalaiset-tekijat-ovat-isosti-esilla/>

Strömberg J. 2021. Suomalaiselokuva Sokea mies joka ei halunnut nähdä Titanicia voitti Venetsian elokuvajuhlien yleisöpalkinnon. YLE 11.9.2021. Viitattu 13.4.2023 <https://yle.fi/a/3-12096014>

Syrjäläinen, T. 2022a. Come Sunday (2018) Feature Film shot with WPO TS70 Lenses. Whitepoint Optics 22.2.2022. Viitattu 25.4.2023. <https://www.whitepointoptics.com/case-come-sunday-2018-wpo-ts70-lenses/>

Syrjäläinen, T. 2022b. How It Ends (2018): WPO Lenses used in Netflix Apocalypse Road Movie. Whitepoint Optics 22.2.2022. Viitattu 25.4.2023. <https://www.whitepointoptics.com/case-how-it-ends-2018-wpo-ts70-lenses/>

Turku Business Region. 2021. Chinese Director Huang Ran's "What Remains" film begins filming in Turku and Paimio. Turku Business Region 11.11.2021. Viitattu 30.8.2022. <https://turkubusinessregion.com/en/chinese-director-huang-rans-what-remains-film-begins-filming-in-turku-and-paimio/>

Valofirma. 2022. Building a Career as a Cinematographer – Valofirma Masterclass at Tampere Film Festival 2022. Julkaistu 1.4.2022. Viitattu 31.8.2022. https://www.youtube.com/watch?v=AgJ_G19xjSE&t=407s

KUVALÄHTEET:

KUVA 1. MacDougall, John. AFP / MVphotos. 2021. Seura-lehti 17.7.2021. Viitattu 27.4.2023. <https://seura.fi/asiat/ajankohtaista/juho-kuosmasen-ohjaus-hytti-nro-6-hurmasi-cannesin/>

KUVA 2. Ulander, Markku. Lehtikuva. 2022. Helsingin Sanomat 22.9.2022. Viitattu 27.4.2023. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009087642.html>

KUVA 3. Elokuva-uutiset.fi 12.11.2017. Viitattu 27.4.2023. <https://www.elokuva-uutiset.fi/site/artikkelit/7874-kuvaaja-peter-flinckenberg-luo-nyt-uraa-hollywoodissa>

KUVA 4. Garfield, Scott. AP / Paramount Pictures. n.d. Saanich News 21.12.2022. Viitattu 27.4.2023. <https://www.saanichnews.com/entertainment/review-the-silent-film-era-roars-again-in-babylon/>

KUVA 5. Bruce, Duncan. n.d. Lehtiset 26.8.2021. Viitattu 27.4.2023. <https://lehtiset.net/nfts-elokuvauksen-opinnot-maailmalla/>

KUVA 6. Otsamon kotialbumi. 2021. Viitattu 27.4.2023.

KUVA 7. Palsi-Ikonen, Annamaria. Frankie Film. 14.2.2023. Viitattu 27.4.2023.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset Sonja Huttusen haastattelussa

1(2)

Haastattelu 3.3.2023, kesto 60min, toteutettu videopuheluna

Haastattelija: Linus Otsamo

Haastateltava: Sonja Huttunen

Tässä British Cinematographerin artikkelissa sä sanot, että halusit kuvaajaksi jo varhain, mutta totesit kamera-assistentin työn olevan realistisempaa ainakin aluksi. Missä kohtaa päätit olevasi halukas tekemään sen hypyn kuvaajaksi?

Olitko sä käynyt täällä Suomessa jonkun koulun ennen sun uraa?

Se hetki, kun päätit ruveta kuvaajaksi, niin oliko se silloin, kun päätit myös hakea NFTS:ään, vai aloititko kuvaajan töitä Suomessa jo ennen sitä?

Miten sä päädyit hakemaan juuri tuohon kouluun? Oliko sulla tavoitteena, että palaat sitten takaisin Suomeen kehittyneenä kuvaajana, vai lähditkö ihan kansainvälistyminen mielessä sinne?

Oliko sulla joku plan B, jos sä et olisi päässyt sinne? Olitko miettinyt vaikka Suomessa Aalto-yliopistoa, tai muita kouluja?

Olitko sä tehnyt töitä sun kansainvälistymisen eteen jo ennen NFTS:ää? Olitko käynyt festareilla tai koittanut muuten verkostoitua ulkomaille?

Mitä sä koet saaneesi ulkomailta opiskelusta? Onko esimerkiksi opetus ollut erityisen hyvää tai erilaista?

Tehdäänkö siellä koulussa asioita opiskelijoiden työllistymisen eteen, vaikka ohjaamalla heitä näihin agentuureihin?

(jatkuu)

Onko siitä ollu sulle paljon hyötyä siitä?

2(2)

Monia varmaan kiinnostaa – noihan on kalliita kouluja – että saitko jotain stipendia vai minkälainen haaste se sulle taloudellisesti oli?

Mutta koet, että se oli sen arvoista?

Sanoit työskennelleesi 2nd unit -kuvaajana, ootko sä ikinä ollut kameraoperaattorina muille kuvaajille?

Mitä sä näet, että on haasteena sun tiellä matkalla kohti sun unelmatyötä pitkän elokuvan kuvaajana?

Tuntuuko susta siltä, että sä voisit saada sun ensimmäisen pitkän elokuvan Englannissa ennemmin kun Suomessa?

Miten sä markkinoit itseäsi kuvaajana? Mitä teet töiden saamisen eteen?

Mitäs aiot seuraavaksi?

Onko jotain mitä tekisit urallasi toisin tähän mennessä, jos näin jälkikäteen ajattelee?

Vähän vielä ohjailen sua, oliko tuo uran rakenne kannattava, ensin assarin ura, sitten lisäkoulutus ja kansainvälistyminen?

Koetko, että ne assaroinnista saadut opit on tullut kuvaajia ja ohjaajia seuraamalla, vai liittyvätkö ne enemmän kameratekniikkaan. Mitkä koet olleen suurimmat hyödyt?

Liite 2. Haastattelukysymykset Rauno Ronkaisen haastattelussa

1(2)

Haastattelu 20.5.2022, kesto 40min, toteutettu videopuheluna

Haastattelija: Linus Otsamo

Haastateltava: Rauno Ronkainen

Mitä näkisit kuvaajan tärkeimmäksi kontakteiksi?

Sinulla itselläsi on kokemusta kamera-assistentin työstä. Kuinka oleellisena koet sen, että ensin toimii assistenttina ja sitten vasta kuvaajana?

Puhuit siitä kuvaajaksi julistautumisesta. Juttelin tuossa kerran erään kuvaajan kanssa ja hän sanoi, että hänellä oli ollut aika vaikea ja pitkä prosessi siirtyä kamera-assistentista kuvaajaksi, koska hänen maineensa oli ollut kamera-assistenttina. Mitä sinä näkisit sen, että onko siinä vaara, jos alkaa liikaa tekemään muita hommia, jos kuitenkin haluaa olla kuvaaja?

Olen itse pohtinut paljon, ja minulla on tavallaan kaksi palloa käsissä, että ruve-tako tekemään pieniä produktioita isossa roolissa vai isompia projekteja pienessä roolissa. Varsinkin, kun TAMKista valmistuu, ei todellakaan ole suoraa reittiä kuvaajaksi. Olen tehnyt pieniä projekteja kuvaajana ja koonnut samalla omaa portfolioa, jossa pystyy näyttämään omaa osaamistaan kuvaajana. Olen miettinyt, että mitkä ovat näiden reittien vahvuudet. Totta kai voi olla vaikea, jos ei ole ollut edes pienessä roolissa isoissa elokuvaproduktioissa, vaikka olisi kuvannut paljon, niin päästä sitä kautta eteenpäin. Miten näkisit tämän?

Vähän puhuimmekin jo festareilla käymisestä, mutta mitä muita keinoja näkisit kansainvälistymisen jo uran alkupuolella jo?

Tässä olikin kysymyksenä se, että näetkö ulkomaisen koulutuksen rahansa arvoisena verrattuna esimerkiksi ilmaiseen Aalto-yliopistoon? Katselin, että maisteriohjelmista saa maksaa kymppitonneja.

(jatkuu)

Näetkö, että kuvaajalla pitäisi olla joku tavaramerkkijuttu, esimerkiksi jokin tietty tyyli, vai arvostetaanko enemmän monipuolisuutta?

Puhuit spottien kuvaamisesta, että siitä saa leipää. Onko se sinusta siis tapa tehdä rahaa elokuvatyön ohella, vai voiko se olla myös tapa esitellä sitä osaa-
mista?

Otin selvää Linus Sandgrenin urasta. Hänhän ponnisti Ruotsista maailmalle juuri spotteja kuvaamalla. Hän teki sillä kansainvälistä uraansa. Mutta päätyi lopulta takaisin pitkän elokuvan pariin ja voitti Oscarin.

Sinulla on tietenkin Suomessa jo valmis nimi, joten et niin paljon tarvitse markkinointia, mutta miten sinä neuvot omia opiskelijoita markkinointiin. Onko showreel vai somekanavat se ykkösjuttu vai se, että on hyvä tyyppi ja näyttää naamaansa?